ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

(अथर्ववेद / Atharvaveda)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

ଶୌନକ ସଂହିତା

(*शौनक संहिता*)

(Shaunaka Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ପ୍ରଧାନ ଅଧ୍ୟାପକ,

ନବଜୀବନ ବେଦ ବିଦ୍ୟାଳୟ , ମଦନମୋହନପୁର

ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

ପୂର୍ବାଭାଷ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମାତୃପିତୃଭ୍ୟାଂ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଗୁରୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତୟେ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦାୟ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦପୁରୁଷାୟ ନମଃ ।

୧୩ ଜୁଲାଇ ୨୦୨୨, ବ୍ୟାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ବେଦମାନଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ସୃଙ୍ଖଳାରେ ଏହା ମୋର ୪ର୍ଥ ପ୍ରକଳ୍ପ । "ଋକ୍-ବେଦ", ଯଜୁର୍ବେଦ, ଓ "୧୦୮ ଉପନିଷଦ" ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପରେ, ପାଠକ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ "**ଅଥର୍ବବେଦ**" ଓ "**ସାମବେଦ**"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ହାତକୁ ନେଲି, ଓ ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ତଥା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିପଡିଲି । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ " ଅଥର୍ବବେଦ " ସମାପନ କରିବାର ନିଷ୍ପତି ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ସେଥିପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ "**ଶୌନକ ସଂହିତା**"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ଅନେକଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପରେ "**ଶୌନକ ସଂହିତା**"ର ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ୨ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ "ସାମବେଦ"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭକରି, ଏହାର ଉପଲବ୍ଧ "କୌଥୁମ ସଂହିତା"ଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ସଂସ୍କରଣର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହା ଯେ, ଏଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରର ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ବହୁ ପରିଶ୍ରମପୂର୍ବକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଅଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ମାନଙ୍କର ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଶେଷ୍ୱତ ରହିଛି, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଳ୍ପ ବିବରଣୀ ଆଗାମୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ ୧୯୫୪ ମସିହାର ଏକ ପୁରୁଣା ପୁସ୍ତକ "ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା"କୁ ଆଧାର ରୂପେ ନିଆଯାଇଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି ସଂସ୍କରଣର ସମାପନ କରାଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ସୂତ୍ରର ସୂଚନା ତଳେ "ସୂତ୍ର ସୂଚନା" ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱର (ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ, ସ୍ୱରିତ ଇତ୍ୟାଦି) ମାନଙ୍କର ଶଂକେତ ବା ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ସେ ପ୍ରକାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ଜାରି ରହିଛି, ହୋଇପାରେ ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତି ସଂସ୍କରଣରେ ଏହା ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ୱେବ ସାଇଟରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ଳୋକ ବା ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱରାବୃତି ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ପାଠକମାନେ ଏହାକୁ ଶୁଣି ପାରିବେ ବା ଅଭ୍ୟାସ କରିପାରିବେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର ସରିବା ପରେ, ଏହା ଠିକ୍ ରେ ରୂପାନ୍ତର ହେଲା କି ନାହିଁ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (ପ୍ରୁଫ୍-ରିଡିଙ୍ଗ୍) ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ମୂଳ ଦସ୍ତାବେଜ ସଙ୍ଗରେ ରୂପାନ୍ତରୀତ ଦସ୍ତାବେଜର ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ, ୨ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା (ଅଥର୍ବବେଦୀ)" ଓ "ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା" ମୂଖ୍ୟରୁପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ତାଙ୍କର ଉପଦେଷ, ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ସୁଧାରୀକରଣ ସର୍ବଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ରହିବ ।

ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଏହି ପବିତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିଛି । ଆଶାକରୁଛି ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ବେଦଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୩୦.୦୮.୨୦୨୩ **ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,**

ରକ୍ଷାବନ୍ଧନ **ସଂପାଦକ,**

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା, ଭାରତ ।

ବର୍ତମାନ ସ୍ଥିତି - ଚେନ୍ନାଇ, ତାମିଲନାଡୁ, ଭାରତ ।

Not For Commercial Use

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ଓଡିଆ ଭାଷୀ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି ।

ବଶମ୍ବଦ

ସଂପାଦକ

ନିବେଦନ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡିଜିଟାଲରୂପରେ ମୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହାର କୌଣସି **ବ୍ୟାପାରୀକରଣ ନ କରିବାକୁ** ଅନୁରୋଧ । ଯଦି କେହି ଏହାର ପ୍ରକାଶନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସଂପାଦକଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଏହି ଓଡିଆ ରୂପାନ୍ତରିତକୁ ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ, ସମସ୍ତ ସାବଧାନ ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ତଥାପି, ଏଥିରେ ଭୂଲ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇ ପାରେ । ତେଣୁ କୃପାଳୁ ପାଠକ, କ୍ଷମା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ସଂପାଦକ,

ଅଥର୍ବବେଦ

ଇତିହାସକାରମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦର ବିଭାଜନ 'ତ୍ରେତୟା ଯୁଗ'ର ଆରମ୍ଭରୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା । ମୁନିଋଷିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିବା "ବେଦତ୍ରୟୀ ମନ୍ତ୍ର" ସମୁହ ଅନେକ ଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ତାହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ମହତ୍ୱ ଅନୁସାରେ ବିଭାଜନ କରିବାପାଇ ୪ଜଣ "ଋତ୍ୱିକ"ଙ୍କୁ ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ହେଲେ - '**ହୋତା**', '**ଅଧ୍ୱର୍ଯୁ**', '**ଉଦ୍ଗାତା**' ଓ '**ବ୍ରହ୍ମା**'। ଏଥିପାଇଁ 'ହୋତା'ଙ୍କୁ ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଅଧ୍ୱର୍ଯୁ'ଙ୍କୁ ଯଜୁସ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଉଦ୍ଗାତା'ଙ୍କୁ ସାମନ୍ତ୍ର ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣର ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା, କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଋତ୍ୱିକ୍ '**ବ୍ରହ୍ମା**' ସିଧା ସଳଖ ଭାବରେ କୌଣସି 'ବେଦତ୍ରୟୀ' ମନ୍ତ୍ର ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ନଥିଲେ, ତାଙ୍କୁ ସେହି ୩ଜଣ ଋତ୍ୱିକ୍ ମାନଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା ।

ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ, ସେମାନେ କିଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର '**ଅଥର୍ବଣ**' ଋଷି ଓ '**ଅଙ୍ଗିରସ**' ଋଷିଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇଲେ । ସେ ମନ୍ତ୍ରସମୁହ ଶାନ୍ତି ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ରଖିବା, ଦୁଷ୍ଟାତ୍ମା ମାନଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟ ଶକ୍ତିର ନିବାରଣ, ସାମାଜିକ ରିତି, ଭେଷଜ ବିଦ୍ୟା, ଓ ଶତ୍ରୁ ଜୟ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା । ସେସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହକୁ ନେଇ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଋତ୍ୱିକ୍ "**ବ୍ରହ୍ମା**" ଏହିସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦାୟୀତ୍ୱ ନେଲେ ଓ ଏହାର ପ୍ରସାର କରିବାରେ ଯୋଗଦାନ ଦେଲେ ।

ଦ୍ୱାପରଯୁଗରେ "ବେଦବ୍ୟାସ" ବେଦ ବିଭାଜନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଥିଲେ । ସେ, ଏହି ବିଭାଜନ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ୨ଟି ପଦ୍ଧତିର ସାହାର୍ଯ୍ୟ ନେଇଥିଲେ, ଯଥା, **ସାହିତ୍ୟିକ** ଓ **ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ** । ତେଣୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ଲକ୍ଷଣ ଅନୁସାରେ, ସାହିତ୍ୟିକ (ପଦ୍ୟ, ଗଦ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତ) ଓ ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ (ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଷୟବସ୍ତୁ) ପଦ୍ଧତିରେ ବିଭାଜନ କରିଥିଲେ । ପଦ୍ୟରେ 'ଋକ୍-ବେଦ'କୁ, ଗଦ୍ୟରେ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'କୁ, ସଂଗୀତରେ 'ସାମବେଦ'କୁ ବିଭକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ କେବଳ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଭାଗ କରିଥିଲେ, ଯାହା "**ଅଥର୍ବବେଦ**" ନାମରେ ପରିଚିତ

Not For Commercial Use

ହେଲା । ସେଇଥିପାଇଁ କେବଳ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ୩ ପ୍ରକାରର ଲକ୍ଷଣ, ଅର୍ଥାତ **ପଦ୍ୟ**, **ଗଦ୍ୟ**, ଓ **ସଂଗୀତ** ମିଳିଥାଏ ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଏହି ମନ୍ତ୍ରସମୁହ ମଧ୍ୟରେ ମହର୍ଷି "**ଅଥର୍ବଣ**"ଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର (୨୬୧୬) ଥିବାରୁ, ଏହାର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ରଖାଯାଇଥିଲା । "ଅଥର୍ବବେଦ" ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ନାମ-ମାନଙ୍କରେ ପରିଚିତ, ଯଥା, - **ଅଥର୍ବବେଦ**, **ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ**, **ବ୍ରହ୍ମବେଦ**, **ଭିଷଗ୍-ବେଦ**, ଓ **କ୍ଷାତ୍ରବେଦ** ।

ଅଥର୍ବବେଦ – ପାଣିନିଙ୍କ ଧାତୁପାଠରେ "ଥର୍ବ"ର ଅର୍ଥ ହିଂସା ବା ହିଂସା ସଂବନ୍ଧୀୟ କର୍ମ । ତେଣୁ ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ଅର୍ଥରେ ଏହା "ଅଥର୍ବ", ଅର୍ଥାତ ଅହିଂସା ବା ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ ଅଟେ । "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏହାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଥାଏ, ସେହିଥିପାଇଁ ଏହି ବେଦର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର ମହର୍ଷି "ଅଥର୍ବଣ" ଓ "ଅଙ୍ଗିରସ"ଙ୍କର ଥିବାରୁ, ଏହାକୁ "ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଏହାର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ", "ମହାଭାରତ", "ମନୁସ୍ମୃତି", "ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟସ୍ମୃତି" ଓ "ଔଶନସସ୍ମୃତି" ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କରେ ରହିଅଛି ।

ବ୍ରହ୍ମବେଦ – "ବ୍ରହ୍ମା" ନାମକ 'ଋତ୍ୱିକ' (ଉପରେ ଆଲୋଚିତ) ଏହାର 'ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ' ପ୍ରତିପାଦନ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଏହାକୁ "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଆଉଏକ କାରଣ, ଏଥିରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର "ଆଧ୍ୟାତ୍ମକ ଚିନ୍ତନ" ବିଷୟରେ ଥିବାରୁ, ଏହା "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" ନାମରେ ଜଣା ।

ଭିଷଗ୍-ବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅନେକ ରୋଗ ଓ ତାହାର ଔଷଧ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଏହା "ଭିଷଗ୍-ବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

Not For Commercial Use

କ୍ଷାତ୍ରବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ରାଜକର୍ମ ସଂବନ୍ଧୀତ ଅନେକ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି, ତଥା ଏଥିରୁ ରାଜନୈତିକ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥାଏ, ସେଇଥିପାଇଁ ଏହା "କ୍ଷାତ୍ରବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବିଷୟବସ୍ତୁ

"ଅଥର୍ବବେଦ"କୁ ସାମାଜିକରୀତି କାଣ୍ଡ କୁହାଯାଏ, ତେଣୁ ଏଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତି ତଥା ରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନେକ ମନ୍ତ୍ର ଓ କର୍ମ ରହିଅଛି । ତେଣୁ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁଗୁଡିକ ହେଲେ, **ବ୍ରହ୍ମ ତଥା ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ**, **ଭୈଷଜ୍ୟ କର୍ମ**, **ଶାନ୍ତି ତଥା ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ**, **ରାଜକର୍ମ**, **ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ**, **ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ**, **ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ**, ଓ **ଅଭିଚାର କର୍ମ** ଇତ୍ୟାଦି ।

ବ୍ରହ୍ମ ଓ ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଶେଷରୂପରେ 'ବ୍ରହ୍ମ'ର ବର୍ଣ୍ଣନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ବେଦରେ ବ୍ରହ୍ମର ବର୍ଣ୍ଣନ ଯେତେ ବିସ୍ତାର ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମତାର ସହିତ କରାଯାଇଛି, ତାହା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବେଦରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ଏହା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ଯେ, 'ଉପନିଷଦ'ରେ ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାର ବିକଷିତ ରୂପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତାହାର ମୂଳ ଏହି "ଅଥର୍ବବେଦ" । ଏହି ବେଦରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱର ବିବେଚନା କାରାଯାଇଛି, ଯଥା, ବ୍ରହ୍ମ କ'ଣ ?, ତାହାର ସ୍ୱରୂପ କ'ଣ ?, ତାହାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ କ'ଣ ?, ସିଏ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅନେକ ?, ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂବନ୍ଧ କ'ଣ ?, ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ସହିତ ଜୀବାତ୍ମା ଓ ପ୍ରକୃତିର ମଧ୍ୟ ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ବିରାଟ, ବ୍ରହ୍ମ, ସ୍କମ୍ଭ, ରୋହିତ, ବ୍ରାତ୍ୟ, ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ, ପ୍ରାଣ, ସ୍ୱର୍ଗୌଦନ, ଆଦି ବ୍ରହ୍ମର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱରୂପମାନଙ୍କର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନ ମିଳିଥାଏ ।

ଏଥିରେ ସଂସାର 'ଜଳ'ରୁ ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଇଶ୍ୱର ଜଳରେ ମଞ୍ଜି ପକାଇଲେ, ସେଥିରୁ 'ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ'ର ଉତ୍ପତ୍ତି ହେଲା, ଓ ସେଥିରୁ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରାରମ୍ଭ ହେଲା । (ଅ.ବେ - ୪.୨.୬.୮)

Not For Commercial Use

ଭୈଷଜ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଭିନ୍ନ ରୋଗର ଉପଚାର ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି । ସେଥିରେ ଥିବା ମନ୍ତ୍ର ସମୁହ ଦ୍ୱାରା ଦେବତାମାନଙ୍କର ଆବାହନ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ । ଏହି ସୂକ୍ତରେ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ରୋଗର ନାମ ଓ ତାହାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଔଷଧର ନାମ ମିଳିଥାଏ । ଜଳଚିକିତ୍ସା, ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଚିକିତ୍ସା, ଓ ମାନସିକ ଚିକିତ୍ସା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନ, ଏହି ବେଦରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କ୍ଷତି, ଆପତ୍ତି ବା ଅବାଞ୍ଛିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ ମୁକ୍ତିପାଇବା ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା କର୍ମଗୁଡିକୁ ଶାନ୍ତିକ-କର୍ମ କୁହନ୍ତି । ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାସନ, ଦୁଃଶକୁନ-ନିବାରଣ (ମଙ୍ଗଳ) ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା ଦେବପ୍ରାର୍ଥନା ଆଦି ସୂକ୍ତ ସମୁହ ଏହି ବେଦର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ-ପ୍ରାପ୍ତି, ଓ ବିପନ୍ନିବୃତ୍ତି (ବିପଦର ଶାନ୍ତି) ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ତ, ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟନ୍ତି, ଯେପରିକି ପୁଷ୍ଟିବର୍ଦ୍ଧକ, ମଣିବନ୍ଧନ, ଓ ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା ଇତ୍ୟାଦି ।

ରାଜକର୍ମ (ରାଜନୀତି)

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଜନୈତିକ ବିଷୟର ବିସ୍ତାର ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି । ରାଜା କିଭଳି ହେବା ଦରକାର ?, ରାଜା ଓ ପ୍ରଜାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଶାସନର ପ୍ରକାର, ରାଜାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ଓ ରାଜାଭିଷେକ, ରାଜାଙ୍କର ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସଭା ଓ ସମିତି ତଥା ତା'ର ସ୍ୱରୂପ, ନ୍ୟାୟ ଓ ଦଣ୍ଡବିଧାନ, ସେନା ଓ ସେନାପତି, ସୈନିକର ପ୍ରକାର ଓ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ, ସୈନିକର ଶିକ୍ଷା, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର, ଯୁଦ୍ଧର ସ୍ୱରୂପ, ଶତ୍ରୁ-ନାଶନ, ଓ ବିଜୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟ, ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ, ସାମାଜିକ, ପାରିବାରିକ, ରାଜନୀତିକ, ତଥା ଧାର୍ମିକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଶେଷ ମହତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି, ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସୂକ୍ତ ସ୍ମରଣ କରିବାର ବିଧାନ ରହିଅଛି ।

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ (ଆତ୍ମାଲୋଚନା)

ଜ୍ଞାତ-ଅଜ୍ଞାତ ଅବସ୍ଥାରେ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ-କର୍ମ କାରାଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ସଂଭାବିତ ଅନିଷ୍ଟକୁ ଦୂରକରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମା-ଅର୍ଚନା, ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ହୋମ, ଚାରିତ୍ରିକ ବଦନାମର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଓ ଅଶୁଭ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ପିଲାଙ୍କର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଗୁଡିକର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଦୀର୍ଘାୟୁ ପାଇଁ, ଦେବତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସରଖି ବିଭିନ୍ନ ସୂକ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଦୀର୍ଘାୟୁଷ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଇଥାଏ । ଏହା ଅତିରିକ୍ତ, ଦୀର୍ଘାୟୁ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ହସ୍ତ ତଥା ଗଳାରେ ରକ୍ଷାସୂତ୍ର ଓ ମଣି ବାନ୍ଧିବାର ବିଧାନ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଅଭିଚାର କର୍ମ

ଦୈତ୍ୟ-ରାକ୍ଷସ ଓ ଶତ୍ରୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ବିଧିଗୁଡିକ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ମାରଣ, ମୋହନ, ଉଚ୍ଚାଟନ, ବଶୀକରଣ, ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଅଭିଚାର କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବଦେବ"ରେ ଅଭିଚାରିକ ମନ୍ତ୍ର ବହୁତ କମ ମିଳିଥାଏ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟ ବିବେଚନାରୁ, ଏହା ଜଣାପଡିଥାଏ ଯେ, ଏଥିରେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ ରୂପରେ "**ପୁରୁଷାର୍ଥ-ଚତୁଷ୍ଟୟ**"ର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗର ବର୍ଣ୍ଣନ ରହିଅଛି । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଧର୍ମଦର୍ଶନ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମ, ଓ ତତ୍ତ୍ୱମିମାଂସାର ସଂବନ୍ଧୀତ ସମସ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି ।

ସମାଜଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ଓ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନର ଏହା ଏକ ଭଣ୍ଡାର । ସାହିତ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରସ, ଅଳଂକାର, ଛନ୍ଦ, ଭାବ ଓ ଭଷାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି । ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗିତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଭାବାତ୍ମକ ପ୍ରେରଣା, ମନନ-ଚିନ୍ତନ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଉପଦେଶ, ଆଚାରଶିକ୍ଷା, ଓ ନୀତିଶିକ୍ଷା, ଏଥିରେ ଭରିରହିଛି । ସାଂସ୍କୃତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଏଥିରେ ଉଚ୍ଚ, ମଧ୍ୟମ ଓ ନିମ୍ନ - ଏହି ତିନୋଟି ସ୍ତରର ସ୍ୱରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଅତଃ, ବିଷୟର ବିବିଧତା, ସ୍ଥୂଳରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିପାଦନ, ଓ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟତା ସହିତ ବ୍ୟବହାରିକତାର ସମିଶ୍ରଣ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର **ମୁଖ୍ୟ ବିଶେଷତା** ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବବେଦ ଶାଖା

ପତଞ୍ଜଳି ମହାଭାଷ୍ୟ ଓ ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୯ଟି ଶାଖା ଥିଲା । ସେମାନେ ହେଲେ, (୧) - ପୈପ୍ପଲାଦ, (୨) - ତୌଦ, (୩) - ମୌଦ, (୪) - ଶୌନକ, (୫) - ଜାଜଲ, (୬) - ଜଲଦ, (୭) - ବ୍ରହ୍ମବଦ, (୮) - ଦେବଦର୍ଶ, ଓ (୯) - ଚାରଣବୈଦ୍ୟ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୨ଟି ଶଖାର ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି, ଯଥା **ଶୌନକ** ଓ **ପୈପ୍ପଲାଦ** । ଅନ୍ୟ ଶାଖା ଗୁଡିକ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ।

୧ - ଶୌନକ ଶାଖା ସଂହିତା

"ଶୌନକ ଶାଖା" ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି । ଏହା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରଚଳିତ। ଏଥିରେ ସମୁଦାୟ ୨୦ଟି କାଣ୍ଡ, ୩୬ଟି ପ୍ରପାଠକ, ୭୩୦ଟି ସୂକ୍ତ ଓ ୫୯୮୭ ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ, ୧ମ ରୁ ୭ମ କାଣ୍ଡରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ମନ୍ତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି । ୮ମ ରୁ ୧୨ଶ କାଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ଓ ବିବିଧ ବିଷୟର ସୂକ୍ତ ରହିଅଛି । ୧୩ଶ ରୁ ୨୦ଶ କାଣ୍ଡରେ ଏକରୂପ ବିଷୟ ଓ ବଡ଼ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି ।

ତଳେ କାଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ସୂକ୍ତ ଓ ବିଷୟର ବିବରଣ, ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

କାଣ୍ଡ	ସୂକ୍ତ	ବିଷୟ	ମନ୍ତବ୍ୟ
୧-୭	୪୩୩	ବିଭିନ୍ନ	କ୍ଷୁଦ୍ରସୂକ୍ତ
୮-୧୧	୩୦	ବିଭିନ୍ନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୨	୧୨	ପୃଥିବୀ ସୂକ୍ତ, ରାଜନୈତିକ, ଭୌଗଳିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୩ ୧୫	୨୪	ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୪	୨	ବିବାହ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୬	୯	ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାଶନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୭	୧	ଅଭ୍ୟୁଦୟ ପ୍ରାର୍ଥନା	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୮	୪	ପିତୃମେଧ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୯	୭୨	ଭେଷଜ୍ୟ, ରାଷ୍ଟ୍ରବୃଦ୍ଧି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୨୦	୧୪୩	ସୋମଯଜ୍ଞ, ଇନ୍ଦ୍ର ବୈଷୟିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ

୨ - **ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା ସଂହିତା**

ଯଦିଓ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି (ସୁରକ୍ଷିତ ତାଳପତ୍ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି, **ଓଡ଼ିଶା**ରୁ ମିଳିଛି), କିନ୍ତୁ ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ଆସିପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହାର ଆଂଶିକ ବା କିଛି କାଣ୍ଡ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ଏହା ଉପରେ ଅନେକ ବିଦ୍ୱାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ଆଶା କରାଯାଏ, ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ନିକଟ ଭବିଷତରେ ଆସିବ । "ଶୌନକ ଶାଖା" ଓ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମାନ । ଦୁଇଟି ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କହିଲେ, ବିଷୟ, ମନ୍ତ୍ର, ଓ କାଣ୍ଡର କ୍ରମ ପ୍ରବନ୍ଧନ, ଆଉ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ଯେ, "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ବୈଷୟିକ ବର୍ଣ୍ଣନ, "ଶୌନକ ଶାଖା" ଠାରୁ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିସ୍ତୃତ ଓ ନିପୁଣ, ତଥା ବୟସରେ ପୁରୁଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, ଉପନିଷଦ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ

ଉଭୟ ଅଥର୍ବବେଦୀୟ ଶାଖାମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଛି, ଯାହା "**ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ**" ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏଥିରେ ୨ଟି ଭାଗ ଅଛି, ଯଥା, ପୂର୍ବଭାଗ ଓ ଉତ୍ତରଭାଗ । ଏହାର ପୂର୍ବଭାଗରେ ୫ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୩୫ କଣ୍ଡିକା ସମୁହ ରହିଅଛି, ସେହିପରି ଏହାର

Not for Commercial Use

ଉତ୍ତରଭାଗରେ ୬ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୨୩ଟି କଣ୍ଡିକା ରହିଅଛି । ଏହି "ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ" ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ "**ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞ**" ଅଟେ, ତଥା ଏଥିରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ନିର୍ବଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ରୋଚକ ବିଷୟ ଅଟେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆରଣ୍ୟକ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହାର ବ୍ରାହ୍ମଣର ଶେଷଭାଗରେ ଆରଣ୍ୟକର ରଚନା ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୩୨ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର "ପ୍ରଶ୍ନ ଉପନିଷଦ" ତଥା "ଶୌନକ ଶାଖା"ର "ମଣ୍ଡୁକ ଉପନିଷଦ" ଓ "ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ ଉପନିଷଦ" ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ ଗଣାଯାଆନ୍ତି । ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର କଳ୍ପସୂତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଶୌତସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଗୋଟିଏ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି । ଶୌତସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ, "**ବୈତାନା ଶୌତସୂତ୍ର**" ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ସେଥିରେ ୮ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଛି ଓ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶୌତକର୍ମ ବିନିଯୋଗ ଅଟେ । ସେହିପରି ଏହାର "କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର", ୧୪ଟି ଅଧ୍ୟାୟ, ତଥା ୧୪୧ଟି କଣ୍ଡିକାରେ ବିଭକ୍ତ, ଓ ଏହା ଅଥର୍ବଣ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଟେ ।

ସେହିପରି ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୨ଟି ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯଥା "ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଓ "ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଅଛି । ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପଦପାଠର ସ୍ୱରୂପ ଓ ଲକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି, ଏହାର ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ୩ଟି ଅଛି, ଯଥା, ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା, ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଓ ଦନ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା" ୧୭୧ ଶ୍ଳୋକଯୁକ୍ତ ଅଟେ, ଓ ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱର, ଓ ସନ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦିର ଜ୍ଞାନ ମିଳିଥାଏ ।

Not For Commercial Use

ତଳ ଟେବୁଲରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସମସ୍ତ ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର ତାଲିକା ଦିଆଯାଇଛି ।

ଅଥର୍ବବେଦ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ସଂହିତା	ବ୍ରାହ୍ମଣ	ଆରଣ୍ୟକ	ଉପନିଷଦ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	ଶୌନକ, ପୈପ୍ପଲାଦ	ଗୋପଥ	-	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ, ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର, ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ, ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ, ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ-ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼, ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରଭ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବଶୀର୍ଷ, ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ

ଅଥର୍ବବେଦ କଳ୍ପସୂତ୍ର ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର	ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର	ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର	ଧର୍ମସୂତ୍ର
ଅଥର୍ବବେଦ	ବୈତାନା ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର,		କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର,	

ଅଥର୍ବବେଦ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଶିକ୍ଷା
ଅଥର୍ବବେଦ	ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା (ମୁଖ୍ୟ), ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଦନ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଓ ଅନୁବାଦ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଭାରତର ଅନେକ ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ମିଳିଛି । **ଓଡ଼ିଶା**ର ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ଏଗୁଡିକ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଛି । ଖୁସିର ବିଷୟ ଯେ, ବହୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା" ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଳିଛି, ଏହାର ଅନୁବାଦ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁଅଛି, ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ନିକଟ ଭବିଷତରେ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସିବ । ଆଉ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି **ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ**ରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ଯାହା IGNCA ରେ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖାଯାଇଛି । **ତାମିଲନାଡୁ** ଓ **ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ** ରୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ମିଳିଛି । ଏହା ସହିତ "**ଜର୍ମାନୀ**"ର ସଂସ୍କୃତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଅନୁବାଦ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଇଂରାଜୀ, ଜର୍ମାନୀ ଓ ରୁଷି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ, ହିନ୍ଦି, ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ, କନ୍ନଡ଼ ଓ ମାଲାୟଲମ ଭାଷାରେ ଏହାର ଅନୁବାଦ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

୪ଟି ବେଦ ମଧ୍ୟରୁ, "ଅଥର୍ବବେଦ" ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ ମାନବ ଜୀବନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଅଛି । ମାନବ ଜୀବନରେ ଏହା ଜନ୍ମ ଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିଆସୁଅଛି । ଏହା ଦର୍ଶନତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ-ତତ୍ତ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବବେଦ", ଏକମାତ୍ର ବେଦ, ଯାହା ସର୍ବାଧିକ "ଉପବେଦ" ଓ "ଶାସ୍ତ୍ର" ମାନଙ୍କର ଜନକ । "ଆୟୁର୍ବେଦ", "ଧନୁର୍ବେଦ", "ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର", "ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର", "ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ର", "ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର", "ଆୟୁଶାସ୍ତ୍ର", "ଚରକ ସଂହିତା", "ସୁଶ୍ରୁତ ସଂହିତା", "ଭେଷଜ ବିଜ୍ଞାନ", "ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନ", "ଦର୍ଶନିକ ବିଜ୍ଞାନ", " ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତତ୍ତ୍ୱ", ଏହିପରି ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଗ୍ରନ୍ଥ ର ପ୍ରେରଣାର ସୂତ୍ର "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

।। ଇତି ଅଥର୍ବବେଦ ।।

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦର ସୂକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା

କାଣ୍ଡ	ଅନୁବାକ	ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର
୧	୬	୩୫	୧୫୩
୨	୬	୩୬	୨୦୭
୩	୬	୩୧	୨୩୦
୪	୮	୪୦	୩୨୪
୫	୬	୩୧	୩୭୬
୬	୧୩	୧୪୨	୪୫୪
୭	୧୦	୧୧୮	୨୮୬
୮	୫	୧୦	୨୯୩
୯	୫	୧୦	୩୧୩
୧୦	୫	୧୦	୩୫୦
୧୧	୫	୧୦	୩୧୩
୧୨	୫	୫	୩୦୪
୧୩	୪	୯	୧୮୮
୧୪	୨	୨	୧୩୯
୧୫	୨	୧୮	୨୩୦
୧୬	୨	୯	୧୦୩
୧୭	୧	୧	୩୦
୧୮	୪	୪	୨୮୩
୧୯	୭	୭୨	୪୫୩
୨୦	୯	୧୪୩	୯୫୮
ସମୁଦାୟ	**୧୧୧**	**୭୩୬**	**୫୯୮୭**

Not For Commercial Use

ଯଦକ୍ଷରପଦଭ୍ରଷ୍ଟଂ ମାତ୍ରାହିନଂ ତୁ ଯଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତତ୍-ସର୍ବ କ୍ଷମତାଂ ଦେବ ନରାୟଣ ନମୋଽସ୍ତୁତେ ।।
ବିସର୍ଗବିନ୍ଦୁମାତ୍ରାଣି ପଦପାଦାକ୍ଷରାଣି ଚ ।
ନ୍ୟୁନାନି ଚାତିରିକ୍ତାନି କ୍ଷମସ୍ୱ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।।

ଓମ୍ ତତ୍ ସତ୍ । ସର୍ବମ୍ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣାମସ୍ତୁ ।
ଓମ୍ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

Sources ସୂତ୍ର	• www.archive.org • www.vedicheritage.gov.in • www.academia.edu • IISH Global (Indian Institute of Scientific Heritage) • www.sanskritweb.net/samveda/ • Vedanta Spiritual Library – www.celextel.org • www.wikipedia.org
Send Corrections to ଭୁଲ ସୁଧାର ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ	prakash@scholarshoppe.com
Site access ୱେବ ସାଇଟ୍	www.scholarshoppe.com/veda-odia/

ଏହି 'ପୁସ୍ତକ' ଟି ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଓଡିଆ ଡିଜିଟାଲ୍ ରୂପାନ୍ତର ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

ଅଷ୍ଟମ କାଣ୍ଡ

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

[ଅଥଃ ଅଷ୍ଟମଂ କାଣ୍ଡମ୍]

|| ଅଥ ଅଷ୍ଟାଦଶଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

||ଅଥ ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୮|୧) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ପୁରୋବୃହତୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩, ୧୭-୨୧), ପ୍ରସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି (୪, ୯, ୧୫-୧୬), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୫-୬, ୧୦-୧୧), ତ୍ରିପଦା ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୭), ବିରାଟ୍ ପଥ୍ୟାବୃହତୀ (୮), ତ୍ର୍ୟବସାନା ପଞ୍ଚପଦା ଜଗତୀ (୧୨), ତ୍ରିପଦା ଭୁରିକ୍ ମହାବୃହତୀ (୧୩), ଏକାବସାନା ଦ୍ୱିପଦା ସାମ୍ନୀ ଭୁରିକ୍ ବୃହତୀ (୧୪) | ଦେବତା - ଆୟୁଃ (୧-୨୧)

==

ଅନ୍ତକାୟ ମୃତ୍ୟବେ ନମଃ ପ୍ରାଣା ଅପାନା ଇହ ତେ ରମନ୍ତାମ୍ |
ଇହାୟମସ୍ତୁ ପୁରୁଷଃ ସହାସୁନା ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ଭାଗେ ଅମୃତସ୍ୟ ଲୋକେ ||୧||

ଉଦେନଂ ଭଗୋ ଅଗ୍ରଭୀଦୁଦେନଂ ସୋମୋ ଅଂଶୁମାନ୍ |
ଉଦେନଂ ମରୁତୋ ଦେବା ଉଦିନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ ସ୍ୱସ୍ତୟେ ||୨||

ଇହ ତେଽସୁରିହ ପ୍ରାଣ ଇହାୟୁରିହ ତେ ମନଃ |
ଉତ୍ତ୍ୱା ନିରୃତ୍ୟାଃ ପାଶେଭ୍ୟୋ ଦୈବ୍ୟା ବଚା ଭରାମସି ||୩||

ଉତ୍କ୍ରାମାତଃ ପୁରୁଷ ମାବ ପତ୍ଥା ମୃତ୍ୟୋଃ ପଡ୍-ବୀଷମବମୁଞ୍ଚମାନଃ |
ମା ଛିତ୍ତ୍ୱା ଅସ୍ମାଲ୍ଲୋକାଦଗ୍ନେଃ ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ସଂଦୃଶଃ ||୪||

ତୁଭ୍ୟଂ ବାତଃ ପବତାଂ ମାତରିଶ୍ୱା ତୁଭ୍ୟଂ ବର୍ଷନ୍ତ୍ୱମୃତାନ୍ୟାପଃ |
ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ତେ ତନ୍ୱେ ଶଂ ତପାତି ତ୍ୱାଂ ମୃତ୍ୟୁର୍ଦୟତାଂ ମା ପ୍ର ମେଷ୍ଠାଃ ||୫||

ଉଦ୍ୟାନଂ ତେ ପୁରୁଷ ନାବୟାନଂ ଜୀବାତୁଂ ତେ ଦକ୍ଷତାତିଂ କୃଣୋମି |
ଆ ହି ରୋହେମମମୃତଂ ସୁଖଂ ରଥମଥ ଜିର୍ବିର୍ବିଦଥମା ବଦାସି ||୬||

ମା ତେ ମନସ୍ତତ୍ର ଗାନ୍ମା ତିରୋ ଭୂନ୍ମା ଜୀବେଭ୍ୟଃ ପ୍ର ମଦୋ ମାନୁ ଗାଃ ପିତୄନ୍ |
ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ଅଭି ରକ୍ଷନ୍ତୁ ତ୍ୱେହ ||୭||

ମା ଗତାନାମା ଦୀଧୀଥା ୟେ ନୟନ୍ତି ପରାବତମ୍ |
ଆ ରୋହ ତମସୋ ଜ୍ୟୋତିରେହ୍ୟା ତେ ହସ୍ତୌ ରଭାମହେ ||୮||

ଶ୍ୟାମଶ୍ଚ ତ୍ୱା ମା ଶବଲଶ୍ଚ ପ୍ରେଷିତୌ ୟମସ୍ୟ ୟୌ ପଥିରକ୍ଷୀ ଶ୍ୱାନୌ |
ଅର୍ବାଙେହି ମା ବି ଦୀଧ୍ୟୋ ମାତ୍ର ତିଷ୍ଠଃ ପରାଙ୍-ମନାଃ ||୯||

ମୈତଂ ପନ୍ଥାମନୁ ଗା ଭୀମ ଏଷ ୟେନ ପୂର୍ବଂ ନେୟଥ ତଂ ବ୍ରବୀମି |
ତମ ଏତତ୍-ପୁରୁଷ ମା ପ୍ର ପତ୍ଥା ଭୟଂ ପରସ୍ତାଦଭୟଂ ତେ ଅର୍ବାକ୍ ||୧୦||

ରକ୍ଷନ୍ତୁ ତ୍ୱାଗ୍ନୟୋ ୟେ ଅପ୍ସ୍ୱନ୍ତା ରକ୍ଷତୁ ତ୍ୱା ମନୁଷ୍ୟା ୟମିନ୍ଧତେ |
ବୈଶ୍ୱାନରୋ ରକ୍ଷତୁ ଜାତବେଦା ଦିବ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ମା ପ୍ର ଧାଗ୍ୱିଦ୍ୟୁତା ସହ ||୧୧||

ମା ତ୍ୱା କ୍ରବ୍ୟାଦଭି ମଂସ୍ତାରାତ୍ସଂକସୁକାଚ୍ଚର |
ରକ୍ଷତୁ ତ୍ୱା ଦ୍ୟୌ ରକ୍ଷତୁ ପୃଥିବୀ ସୂର୍ୟଶ୍ଚ ତ୍ୱା ରକ୍ଷତାଂ ଚନ୍ଦ୍ରମାଶ୍ଚ |
ଅନ୍ତରିକ୍ଷଂ ରକ୍ଷତୁ ଦେବହେତ୍ୟାଃ ||୧୨||

ବୋଧଶ୍ଚ ତ୍ୱା ପ୍ରତିବୋଧଶ୍ଚ ରକ୍ଷତାମସ୍ୱପ୍ନଶ୍ଚ ତ୍ୱାନବଦ୍ରାଣଶ୍ଚ ରକ୍ଷତାମ୍ |
ଗୋପାୟଂଶ୍ଚ ତ୍ୱା ଜାଗୃବିଶ୍ଚ ରକ୍ଷତାମ୍ ||୧୩||

ତେ ତ୍ୱା ରକ୍ଷନ୍ତୁ ତେ ତ୍ୱା ଗୋପାୟନ୍ତୁ ତେଭ୍ୟୋ ନମସ୍ତେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ||୧୪||

ଜୀବେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ସମୁଦେ ବାୟୁରିନ୍ଦ୍ରୋ ଧାତା ଦଧାତୁ ସବିତା ତ୍ରାୟମାଣଃ |
ମା ତ୍ୱା ପ୍ରାଣୋ ବଲଂ ହାସୀଦସୁଂ ତେଽନୁ ହ୍ୱୟାମସି ||୧୫||

Not For Commercial Use

ମା ତ୍ୱା ଜମ୍ଭଃ ସଂହନୁର୍ମା ତମୋ ବିଦନ୍ମା ଜିହ୍ୱା ବର୍ହିଃ ପ୍ରମୟୁଃ କଥା ସ୍ୟାଃ |
ଉତ୍ତ୍ୱାଦିତ୍ୟା ବସବୋ ଭରନ୍ତୂଦିନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ ସ୍ୱସ୍ତୟେ ||୧୬||

ଉତ୍ତ୍ୱା ଦ୍ୟୌରୁତ୍-ପୃଥିବ୍ୟୁତ୍-ପ୍ରଜାପତିରଗ୍ରଭୀତ୍ |
ଉତ୍ତ୍ୱା ମୃତ୍ୟୋରୋଷଧୟଃ ସୋମରାଜ୍ଞୀରପୀପରନ୍ ||୧୭||

ଅୟଂ ଦେବା ଇହୈବାସ୍ତ୍ୱୟଂ ମାମୁତ୍ର ଗାଦିତଃ |
ଇମଂ ସହସ୍ରବୀର୍ୟେଣ ମୃତ୍ୟୋରୁତ୍ପାରୟାମସି ||୧୮||

ଉତ୍ତ୍ୱା ମୃତ୍ୟୋରପୀପରଂ ସଂ ଧମନ୍ତୁ ବୟୋଧସଃ |
ମା ତ୍ୱା ବ୍ୟସ୍ତକେଶ୍ୟୋ ମା ତ୍ୱାଘରୁଦୋ ରୁଦନ୍ ||୧୯||

ଆହାର୍ଷମବିଦଂ ତ୍ୱା ପୁନରାଗାଃ ପୁନର୍ଣ୍ଣବଃ |
ସର୍ବାଙ୍ଗ ସର୍ବଂ ତେ ଚକ୍ଷୁଃ ସର୍ବମାୟୁଶ୍ଚ ତେଽବିଦମ୍ ||୨୦||

ବ୍ୟବାତ୍ତେ ଜ୍ୟୋତିରଭୂଦପ ତ୍ୱତ୍ତମୋ ଅକ୍ରମୀତ୍ |
ଅପ ତ୍ୱନ୍ମୃତ୍ୟୁଂ ନିରୃତିମପ ୟକ୍ଷ୍ମଂ ନି ଦଧ୍ମସି ||୨୧||

==

(୮|୨) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ଭୁରିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨, ୭), ପ୍ରସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି (୩, ୪, ୨୬), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୫, ୧୦, ୧୬, ୧୮, ୨୦, ୨୩-୨୫, ୨୭), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୬, ୧୫), ପୁରସ୍ତାଦ୍ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀ ଜଗତୀ (୮), ପଞ୍ଚପଦା ଜଗତୀ (୯), ବିଷ୍ଟାର ପଙ୍କ୍ତି (୧୧), ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୧୨, ୨୨, ୨୮), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧୩), ତ୍ର୍ୟବସାନା ଷଟ୍ପଦା ଜଗତୀ (୧୪), ତ୍ରିପଦା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧୭), ଉପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବୃହତୀ (୧୯), ସତଃପଙ୍କ୍ତି (୨୧) **|** ଦେବତା - ଆୟୁଃ (୧-୨୮)

==

ଆ ରଭସ୍ୱେମାମମୃତସ୍ୟ ଶ୍ନୁଷ୍ଟିମଚ୍ଛିଦ୍ୟମାନା ଜରଦଷ୍ଟିରସ୍ତୁ ତେ |
ଅସୁଂ ତ ଆୟୁଃ ପୁନରା ଭରାମି ରଜସ୍ତମୋ ମୋପ ଗା ମା ପ୍ର ମେଷ୍ଠାଃ ||୧||

ଜୀବତାଂ ଜ୍ୟୋତିରଭ୍ୟେହ୍ୟର୍ବାଙା ତ୍ୱା ହରାମି ଶତଶାରଦାୟ |
ଅବମୁଞ୍ଚନ୍ମୃତ୍ୟୁପାଶାନଶସ୍ତିଂ ଦ୍ରାଘୀୟ ଆୟୁଃ ପ୍ରତରଂ ତେ ଦଧାମି ||୨||

ବାତାତ୍ତେ ପ୍ରାଣମବିଦଂ ସୂର୍ୟାଚ୍ଚକ୍ଷୁରହଂ ତବ |
ୟତ୍ତେ ମନସ୍ତ୍ୱୟି ତଦ୍ଧାରୟାମି ସଂ ବିତ୍ସ୍ୱାଙ୍ଗୈର୍ବଦ ଜିହ୍ୱୟାଲପନ୍ ||୩||

ପ୍ରାଣେନ ତ୍ୱା ଦ୍ୱିପଦାଂ ଚତୁଷ୍ପଦାମଗ୍ନିମିବ ଜାତମଭି ସଂ ଧମାମି |
ନମସ୍ତେ ମୃତ୍ୟୋ ଚକ୍ଷୁଷେ ନମଃ ପ୍ରାଣାୟ ତେଽକରମ୍ ||୪||

ଅୟଂ ଜୀବତୁ ମା ମୃତେମଂ ସମୀରୟାମସି |
କୃଣୋମ୍ୟସ୍ମୈ ଭେଷଜଂ ମୃତ୍ୟୋ ମା ପୁରୁଷଂ ବଧୀଃ ||୫||

ଜୀବଲାଂ ନଘାରିଷାଂ ଜୀବନ୍ତୀମୋଷଧୀମହମ୍ |
ତ୍ରାୟମାଣାଂ ସହମାନାଂ ସହସ୍ୱତୀମିହ ହୁବେଽସ୍ମା ଅରିଷ୍ଟତାତୟେ ||୬||

ଅଧି ବ୍ରୂହି ମା ରଭଥାଃ ସୃଜେମଂ ତବୈବ ସନ୍ତ୍ସର୍ବହାୟାଃ ଇହାସ୍ତୁ |
ଭବାଶର୍ବୌ ମୃଡତଂ ଶର୍ମ ୟଚ୍ଛତମପସିଧ୍ୟ ଦୁରିତଂ ଧତ୍ତମାୟୁଃ ||୭||

ଅସ୍ମୈ ମୃତ୍ୟୋ ଅଧି ବ୍ରୂହୀମଂ ଦୟସ୍ୱୋଦିତୋଽୟମେତୁ |
ଅରିଷ୍ଟଃ ସର୍ବାଙ୍ଗଃ ସୁଶ୍ରୁଜ୍ଜରସା ଶତହାୟନ ଆତ୍ମନା ଭୁଜମଶ୍ନୁତାମ୍ ||୮||

ଦେବାନାଂ ହେତିଃ ପରି ତ୍ୱା ବୃଣକ୍ତୁ ପାରୟାମି ତ୍ୱା ରଜସ ଉତ୍ତ୍ୱା ମୃତ୍ୟୋରପୀପରମ୍ |
ଆରାଦଗ୍ନିଂ କ୍ରବ୍ୟାଦଂ ନିରୂହଂ ଜୀବାତବେ ତେ ପରିଧିଂ ଦଧାମି ||୯||

ୟତ୍ତେ ନିୟାନଂ ରଜସଂ ମୃତ୍ୟୋ ଅନବଧର୍ଷ୍ୟମ୍ |
ପଥ ଇମଂ ତସ୍ମାଦ୍ରକ୍ଷନ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମୈ ବର୍ମ କୃଣ୍ମସି ||୧୦||

କୃଣୋମି ତେ ପ୍ରାଣାପାନୌ ଜରାଂ ମୃତ୍ୟୁଂ ଦୀର୍ଘମାୟୁଃ ସ୍ୱସ୍ତି |
ବୈବସ୍ୱତେନ ପ୍ରହିତାନ୍ ୟମଦୂତାଂଶ୍ଚରତୋଽପ ସେଧାମି ସର୍ବାନ୍ ||୧୧||

Not For Commercial Use

ଆରାଦରାତିଂ ନିରୃତିଂ ପରୋ ଗ୍ରାହିଂ କ୍ରବ୍ୟାଦଃ ପିଶାଚାନ୍ |
ରକ୍ଷୋ ୟତ୍ସର୍ବଂ ଦୁର୍ଭୂତଂ ତତ୍ତମ ଇବାପ ହନ୍ମସି ||୧୨||

ଅଗ୍ନେଷ୍ଟ ପ୍ରାଣମମୃତାଦାୟୁଷ୍ମତୋ ବନ୍ୱେ ଜାତବେଦସଃ |
ୟଥା ନ ରିଷ୍ୟା ଅମୃତଃ ସଜୂରସସ୍ତତ୍ତେ କୃଣୋମି ତଦୁ ତେ ସମୃଧ୍ୟତାମ୍ ||୧୩||

ଶିବେ ତେ ସ୍ତାଂ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଅସଂତାପେ ଅଭିଶ୍ରିୟୌ |
ଶଂ ତେ ସୂର୍ୟ୍ୟ ଆ ତପତୁ ଶଂ ବାତୋ ବାତୁ ତେ ହୃଦେ |
ଶିବା ଅଭି କ୍ଷରନ୍ତୁ ତ୍ୱାପୋ ଦିବ୍ୟାଃ ପୟସ୍ୱତୀଃ ||୧୪||

ଶିବାସ୍ତେ ସନ୍ତ୍ୱୋଷଧୟ ଉତ୍ତ୍ୱାହାର୍ଷମଧରସ୍ୟା ଉତ୍ତରାଂ ପୃଥିବୀମଭି |
ତତ୍ର ତ୍ୱାଦିତ୍ୟୌ ରକ୍ଷତାଂ ସୂର୍ୟ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରମସାବୁଭା ||୧୫||

ୟତ୍ତେ ବାସଃ ପରିଧାନଂ ୟାଂ ନୀବିଂ କୃଣୁଷେ ତ୍ୱମ୍ |
ଶିବଂ ତେ ତନ୍ୱେ ତତ୍କୃଣ୍ମଃ ସଂସ୍ପର୍ଶେଽଦ୍ରୂକ୍ଷ୍ଣମସ୍ତୁ ତେ ||୧୬||

ୟତ୍କ୍ଷୁରେଣ ମର୍ଚୟତା ସୁତେଜସା ବପ୍ତା ବପସି କେଶଶ୍ମଶ୍ରୁ |
ଶୁଭଂ ମୁଖଂ ମା ନ ଆୟୁଃ ପ୍ର ମୋଷୀଃ ||୧୭||

ଶିବୌ ତେ ସ୍ତାଂ ବ୍ରୀହିୟବାବବଲାସାବଦୋମଧୌ |
ଏତୌ ୟକ୍ଷ୍ମଂ ବି ବାଧେତେ ଏତୌ ମୁଞ୍ଚତୋ ଅଂହସଃ ||୧୮||

ୟଦଶ୍ନାସି ୟତ୍ପିବସି ଧାନ୍ୟଂ କୃଷ୍ୟାଃ ପୟଃ |
ୟଦାଦ୍ୟଂ ୟଦନାଦ୍ୟଂ ସର୍ବଂ ତେ ଅନ୍ନମବିଷଂ କୃଣୋମି ||୧୯||

ଅହ୍ନେ ଚ ତ୍ୱା ରାତ୍ରୟେ ଚୋଭାଭ୍ୟାଂ ପରି ଦଦ୍ମସି |
ଅରାୟେଭ୍ୟୋ ଜିଘତ୍ସୁଭ୍ୟ ଇମଂ ମେ ପରି ରକ୍ଷତ ||୨୦||

Not For Commercial Use

ଶତଂ ତେଽଯୁତଂ ହାୟନାନ୍ଦ୍ୱେ ଯୁଗେ ତ୍ରୀଣି ଚତ୍ୱାରି କୃଣ୍ମଃ |
ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ ବିଶ୍ୱେ ଦେବାସ୍ତେଽନୁ ମନ୍ୟନ୍ତାମହୃଣୀୟମାନାଃ ||୨୧||

ଶରଦେ ତ୍ୱା ହେମନ୍ତାୟ ବସନ୍ତାୟ ଗ୍ରୀଷ୍ମାୟ ପରି ଦଦ୍ମସି |
ବର୍ଷାଣି ତୁଭ୍ୟଂ ସ୍ୟୋନାନି ଯେଷୁ ବର୍ଧନ୍ତ ଓଷଧୀଃ ||୨୨||

ମୃତ୍ୟୁରୀଶେ ଦ୍ୱିପଦାଂ ମୃତ୍ୟୁରୀଶେ ଚତୁଷ୍ପଦାମ୍ |
ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱାଂ ମୃତ୍ୟୋର୍ଗୋପତେରୁଦ୍-ଭରାମି ସ ମା ବିଭେଃ ||୨୩||

ସୋଽରିଷ୍ଟ ନ ମରିଷ୍ୟସି ନ ମରିଷ୍ୟସି ମା ବିଭେଃ |
ନ ବୈ ତତ୍ର ମ୍ରିୟନ୍ତେ ନୋ ଯନ୍ତ୍ୟଧମଂ ତମଃ ||୨୪||

ସର୍ବୋ ବୈ ତତ୍ର ଜୀବତି ଗୌରଶ୍ୱଃ ପୁରୁଷଃ ପଶୁଃ |
ଯତ୍ରେଦଂ ବ୍ରହ୍ମ କ୍ରିୟତେ ପରିଧିର୍ଜୀବନାୟ କମ୍ ||୨୫||

ପରି ତ୍ୱା ପାତୁ ସମାନେଭ୍ୟୋଽଭିଚାରାତ୍ସବନ୍ଧୁଭ୍ୟଃ |
ଅମମ୍ରିର୍ଭବାମୃତୋଽତିଜୀବୋ ମା ତେ ହାସିଷୁରସବଃ ଶରୀରମ୍ ||୨୬||

ଯେ ମୃତ୍ୟବ ଏକଶତଂ ଯା ନାଷ୍ଟ୍ରା ଅତିତାର୍ଯ୍ୟାଃ |
ମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱାଂ ଦେବା ଅଗ୍ନେର୍ବୈଶ୍ୱାନରାଦଧି ||୨୭||

ଅଗ୍ନେଃ ଶରୀରମସି ପାରୟିଷ୍ଣୁ ରକ୍ଷୋହାସି ସପତ୍ନହା |
ଅଥୋ ଅମୀବଚାତନଃ ପୂତୁଦ୍ରୁର୍ନାମ ଭେଷଜମ୍ ||୨୮||

|| ଇତି ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୮|୩) ଋଷିଃ - ଚାତନ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୬, ୮-୧୧, ୧୩, ୧୬, ୧୮-୨୦, ୨୪),
ଭୁରିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୭, ୧୨, ୧୪-୧୫, ୧୭, ୨୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨୨-୨୩), ପଙ୍କ୍ତିପଦା ବୃହତୀ ଗର୍ଭା
ଜଗତୀ (୨୫), ଗାୟତ୍ରୀ (୨୬) | ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୨୬)

==

ରକ୍ଷୋହଣଂ ବାଜିନମା ଜିଘର୍ମି ମିତ୍ରଂ ପ୍ରଥିଷ୍ଠମୁପ ଯ୍ୟାମି ଶର୍ମ |
ଶିଶାନୋ ଅଗ୍ନିଃ କ୍ରତୁଭିଃ ସମିଦ୍ଧଃ ସ ନୋ ଦିବା ସ ରିଷଃ ପାତୁ ନକ୍ତମ୍ ||୧||

ଅୟୋଦଂଷ୍ଟ୍ରୋ ଅର୍ଚିଷା ଯ୍ୟାତୁଧାନାନୁପ ସ୍ପୃଶ ଜାତବେଦଃ ସମିଦ୍ଧଃ |
ଆ ଜିହ୍ୱୟ୍ୟା ମୂରଦେବାନ୍ରଭସ୍ୱ କ୍ରବ୍ୟାଦୋ ବୃଷ୍ଟ୍ୱାପି ଧସ୍ୱାସନ୍ ||୨||

ଉଭୋଭୟ୍ୟାବିନ୍ନୁପ ଧେହି ଦଂଷ୍ଟ୍ରୌ ହିଂସ୍ରଃ ଶିଶାନୋଽବରଂ ପରଂ ଚ |
ଉତାନ୍ତରିକ୍ଷେ ପରି ଯ୍ୟାହ୍ୟଗ୍ନେ ଜମ୍ଭୈଃ ସଂ ଧେହ୍ୟଭି ଯ୍ୟାତୁଧାନାନ୍ ||୩||

ଅଗ୍ନେ ତ୍ୱଚଂ ଯ୍ୟାତୁଧାନସ୍ୟ ଭିନ୍ଧି ହିଂସ୍ରାଶନିର୍ହରସା ହନ୍ତ୍ୱେନମ୍ |
ପ୍ର ପର୍ବାଣି ଜାତବେଦଃ ଶୃଣୀହି କ୍ରବ୍ୟାତ୍-କ୍ରବିଷ୍ଣୁର୍ବି ଚିନୋତ୍ୱେନମ୍ ||୪||

ଯ୍ୟତ୍ରେଦାନୀଂ ପଶ୍ୟସି ଜାତବେଦସ୍ତିଷ୍ଠନ୍ତମଗ୍ନ ଉତ ବା ଚରନ୍ତମ୍ |
ଉତାନ୍ତରିକ୍ଷେ ପତନ୍ତଂ ଯ୍ୟାତୁଧାନଂ ତମସ୍ତା ବିଧ୍ୟ ଶର୍ବା ଶିଶାନଃ ||୫||

ଯ୍ୟଜ୍ଞୈରିଷୂଃ ସଂନମମାନୋ ଅଗ୍ନେ ବାଚା ଶଲ୍ୟାଁ ଅଶନିଭିର୍ଦିହାନଃ |
ତାଭିର୍ବିଧ୍ୟ ହୃଦୟେ ଯ୍ୟାତୁଧାନାନ୍ପ୍ରତୀଚୋ ବାହୂନ୍ପ୍ରତି ଭଙ୍ଗ୍ଧ୍ୟେଷାମ୍ ||୬||

ଉତାରବ୍ଧାନ୍ତ୍ସ୍ପୃନୁହି ଜାତବେଦ ଉତାରେଭାଣାଁ ଋଷ୍ଟିଭିର୍ଯ୍ୟାତୁଧାନାନ୍ |
ଅଗ୍ନେ ପୂର୍ବୋ ନି ଜହି ଶୋଶୁଚାନ ଆମାଦଃ କ୍ଷ୍ୱିଙ୍କାସ୍ତମଦନ୍ତ୍ୱେନୀଃ ||୭||

ଇହ ପ୍ର ବ୍ରୂହି ଯ୍ୟତମଃ ସୋ ଅଗ୍ନେ ଯ୍ୟାତୁଧାନୋ ଯ୍ୟ ଇଦଂ କୃଣୋତି |
ତମା ରଭସ୍ୱ ସମିଧା ଯ୍ୟବିଷ୍ଠ ନୃଚକ୍ଷସଶ୍ଚକ୍ଷୁଷେ ରନ୍ଧୟୈନମ୍ ||୮||

Not For Commercial Use

ତୀକ୍ଷ୍ଣେନାଗ୍ନେ ଚକ୍ଷୁଷା ରକ୍ଷ ଯଜ୍ଞଂ ପ୍ରାଞ୍ଚଂ ବସୁଭ୍ୟଃ ପ୍ର ଣଯ ପ୍ରଚେତଃ |
ହିଂସ୍ରଂ ରକ୍ଷାଂସ୍ୟଭି ଶୋଶୁଚାନଂ ମା ତ୍ୱା ଦଭନ୍ୟାତୁଧାନା ନୃଚକ୍ଷଃ ||୯||

ନୃଚକ୍ଷା ରକ୍ଷଃ ପରି ପଶ୍ୟ ବିକ୍ଷୁ ତସ୍ୟ ତ୍ରୀଣି ପ୍ରତି ଶୃଣୀହ୍ୟଗ୍ରା |
ତସ୍ୟାଗ୍ନେ ପୃଷ୍ଟୀର୍ହରସା ଶୃଣୀହି ତ୍ରେଧା ମୂଲଂ ଯାତୁଧାନସ୍ୟ ବୃଶ୍ଚ ||୧୦||

ତ୍ରିର୍ଯାତୁଧାନଃ ପ୍ରସିତିଂ ତ ଏତ୍ୱୃତଂ ଯୋ ଅଗ୍ନେ ଅନୃତେନ ହନ୍ତି |
ତମର୍ଚିଷା ସ୍ଫୂର୍ଜଯଞ୍ଜାତବେଦଃ ସମକ୍ଷମେନଂ ଗୃଣତେ ନି ଯୁଙ୍ଗ୍ଧି ||୧୧||

ଯଦଗ୍ନେ ଅଦ୍ୟ ମିଥୁନା ଶପାତୋ ଯଦ୍ୱାଚସ୍ତୃଷ୍ଟଂ ଜନଯନ୍ତ ରେଭାଃ |
ମନ୍ୟୋର୍ମନସଃ ଶରବ୍ୟା ଜାଯତେ ଯା ତଯା ବିଧ୍ୟ ହୃଦଯେ ଯାତୁଧାନାନ୍ ||୧୨||

ପରା ଶୃଣୀହି ତପସା ଯାତୁଧାନାନ୍ପରାଗ୍ନେ ରକ୍ଷୋ ହରସା ଶୃଣୀହି |
ପରାର୍ଚିଷା ମୂରଦେବାଞ୍ଛୃଣୀହି ପରାସୁତୃପଃ ଶୋଶୁଚତଃ ଶୃଣୀହି ||୧୩||

ପରାଦ୍ୟ ଦେବା ବୃଜିନଂ ଶୃଣନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟଗେନଂ ଶପଥା ଯନ୍ତୁ ସୃଷ୍ଟାଃ |
ବାଚାସ୍ତେନଂ ଶରବ ଋଚ୍ଛନ୍ତୁ ମର୍ମନ୍ୱିଶ୍ୱସ୍ୟୈତୁ ପ୍ରସିତିଂ ଯାତୁଧାନଃ ||୧୪||

ଯଃ ପୌରୁଷେଯେଣ କ୍ରବିଷା ସମଙ୍କ୍ତେ ଯୋ ଅଶ୍ୱ୍ୟେନ ପଶୁନା ଯାତୁଧାନଃ |
ଯୋ ଅଘ୍ନ୍ୟାଯା ଭରତି କ୍ଷୀରମଗ୍ନେ ତେଷାଂ ଶୀର୍ଷାଣି ହରସାପି ବୃଶ୍ଚ ||୧୫||

ବିଷଂ ଗବାଂ ଯାତୁଧାନା ଭରନ୍ତାମା ବୃଶ୍ଚନ୍ତାମଦିତଯେ ଦୁରେବାଃ |
ପରୈଣାନ୍ଦେବଃ ସବିତା ଦଦାତୁ ପରା ଭାଗମୋଷଧୀନାଂ ଜଯନ୍ତାମ୍ ||୧୬||

ସଂବତ୍ସରୀଣଂ ପଯ ଉସ୍ରିଯାଯାସ୍ତସ୍ୟ ମାଶୀଦ୍ୟାତୁଧାନୋ ନୃଚକ୍ଷଃ |
ପୀଯୂଷମଗ୍ନେ ଯତମସ୍ତିତୃପ୍ସାତ୍ତଂ ପ୍ରତ୍ୟଞ୍ଚମର୍ଚିଷା ବିଧ୍ୟ ମର୍ମଣି ||୧୭||

ସନାଦଗ୍ନେ ମୃଣସି ଯାତୁଧାନାନ୍ନ ତ୍ୱା ରକ୍ଷାଂସି ପୃତନାସୁ ଜିଗ୍ୟୁଃ |
ସହମୂରାନନୁ ଦହ କ୍ରବ୍ୟାଦୋ ମା ତେ ହେତ୍ୟା ମୁକ୍ଷତ ଦୈବ୍ୟାଯାଃ ||୧୮||

Not For Commercial Use

ତ୍ୱଂ ନୋ ଅଗ୍ନେ ଅଧରାଦୁଦକ୍ତସ୍ତ୍ୱଂ ପଶ୍ଚାଦୁତ ରକ୍ଷା ପୁରସ୍ତାତ୍ |
ପ୍ରତି ତେ୍ୟ ତେ ଅଜରାସସ୍ତପିଷ୍ଠା ଅଘଶଂସଂ ଶୋଶୁଚତୋ ଦହନ୍ତୁ ||୧୯||

ପଶ୍ଚାତ୍-ପୁରସ୍ତାଦଧରାଦୁତୋତ୍ତରାତ୍କବିଃ କାବ୍ୟେନ ପରି ପାହ୍ୟଗ୍ନେ |
ସଖା ସଖାୟମଜରୋ ଜରିମ୍-ଣେ ଅଗ୍ନେ ମର୍ତାଁ ଅମର୍ତ୍ୟସ୍ତ୍ୱଂ ନଃ ||୨୦||

ତଦଗ୍ନେ ଚକ୍ଷୁଃ ପ୍ରତି ଧେହି ରେଭେ ଶଫାରୁଜୋ ୟେନ ପଶ୍ୟସି ୟାତୁଧାନାନ୍ |
ଅଥର୍ବବଜ୍ଜ୍ୟୋତିଷା ଦୈବ୍ୟେନ ସତ୍ୟଂ ଧୂର୍ବନ୍ତମଚିତଂ ନ୍ୟୋଷ ||୨୧||

ପରି ତ୍ୱାଗ୍ନେ ପୁରଂ ବୟଂ ବିପ୍ରଂ ସହସ୍ୟ ଧୀମହି |
ଧୃଷଦ୍ୱର୍ଣ୍ଣଂ ଦିବେଦିବେ ହନ୍ତାରଂ ଭଙ୍ଗୁରାବତଃ ||୨୨||

ବିଷେଣ ଭଙ୍ଗୁରାବତଃ ପ୍ରତି ସ୍ମ ରକ୍ଷସୋ ଜହି |
ଅଗ୍ନେ ତିଗ୍ମେନ ଶୋଚିଷା ତପୁରଗ୍ରାଭିରର୍ଚିଭିଃ ||୨୩||

ବି ଜ୍ୟୋତିଷା ବୃହତା ଭାତ୍ୟଗ୍ନିରାବିର୍ବିଶ୍ୱାନି କୃଣୁତେ ମହିତ୍ୱା |
ପ୍ରାଦେବୀର୍ମାୟାଃ ସହତେ ଦୁରେବାଃ ଶିଶୀତେ ଶୃଙ୍ଗେ ରକ୍ଷୋଭ୍ୟୋ ବିନିକ୍ଷ୍ୱେ ||୨୪||

ୟେ ତେ ଶୃଙ୍ଗେ ଅଜରେ ଜାତବେଦସ୍ତିଗ୍ମହେତୀ ବ୍ରହ୍ମସଂଶିତେ |
ତାଭ୍ୟାଂ ଦୁର୍ହାର୍ଦମଭିଦାସନ୍ତଂ କିମୀଦିନଂ ପ୍ରତ୍ୟଞ୍ଚମର୍ଚିଷା ଜାତବେଦୋ ବି ନିକ୍ଷ୍ୱ ||୨୫||

ଅଗ୍ନୀ ରକ୍ଷାଂସି ସେଧତି ଶୁକ୍ରଶୋଚିରମର୍ତ୍ୟଃ |
ଶୁଚିଃ ପାବକ ଈଡ୍ୟଃ ||୨୬||

Not For Commercial Use

==

(୮|୪) ଋଷିଃ - ଚାତନ **|** ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧-୭, ୧୫, ୧୮, ୨୧),
ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୮-୧୪, ୧୬-୧୭, ୧୯, ୨୨, ୨୪), ଭୁରିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨୦, ୨୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨୫) **|**
ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରାସୋମାଦୟୋ ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା (୧-୨୫)

==

ଇନ୍ଦ୍ରାସୋମା ତପତଂ ରକ୍ଷ ଉବ୍-ଜତଂ ନ୍ୟର୍ପୟତଂ ବୃଷଣା ତମୋବୃଧଃ |
ପରା ଶୃଣୀତମଚିତୋ ନ୍ୟୋଷତଂ ହତଂ ନୁଦେଥାଂ ନି ଶିଶୀତମତ୍ରିଣଃ ||୧||

ଇନ୍ଦ୍ରାସୋମା ସମଘଶଂସମଭ୍ୟଘଂ ତପୁର୍ୟୟସ୍ତୁ ଚରୁରଗ୍ନିମାଁ ଇବ |
ବ୍ରହ୍ମଦ୍ୱିଷେ କ୍ରବ୍ୟାଦେ ଘୋରଚକ୍ଷସେ ଦ୍ୱେଷୋ ଧତ୍ତମନବାୟଂ କିମୀଦିନେ ||୨||

ଇନ୍ଦ୍ରାସୋମା ଦୁଷ୍କୃତୋ ବବ୍ରେ ଅନ୍ତରନାରମ୍ଭଣେ ତମସି ପ୍ର ବିଧ୍ୟତମ୍ |
ୟତୋ ନୈଷାଂ ପୁନରେକଶ୍ଚନୋଦୟତ୍ତଦ୍ୱାମସ୍ତୁ ସହସେ ମନ୍ୟୁମଚ୍ଛବଃ ||୩||

ଇନ୍ଦ୍ରାସୋମା ବର୍ତୟତଂ ଦିବୋ ବଧଂ ସଂ ପୃଥିବ୍ୟା ଅଘଶଂସାୟ ତର୍ହଣମ୍ |
ଉତ୍ତକ୍ଷତଂ ସ୍ୱର୍ୟଂ ପର୍ବତେଭ୍ୟୋ ୟେନ ରକ୍ଷୋ ବାବୃଧାନଂ ନିଜୂର୍ବଥଃ ||୪||

ଇନ୍ଦ୍ରାସୋମା ବର୍ତୟତଂ ଦିବସ୍ପର୍ୟଗ୍ନିତପ୍ତେଭିର୍ୟୁବମଶ୍ମହନ୍ମଭିଃ |
ତପୁର୍ବଧେଭିରଜରେଭିରତ୍ରିଣୋ ନି ପର୍ଶାନେ ବିଧ୍ୟତଂ ୟନ୍ତୁ ନିସ୍ୱରମ୍ ||୫||

ଇନ୍ଦ୍ରାସୋମା ପରି ବାଂ ଭୂତୁ ବିଶ୍ୱତ ଇୟଂ ମତିଃ କକ୍ଷ୍ୟାଶ୍ୱେବ ବାଜିନା |
ୟାଂ ବାଂ ହୋତ୍ରାଂ ପରିହିନୋମି ମେଧୟେମା ବ୍ରହ୍ମାଣି ନୃପତୀ ଇବ ଜିନ୍ୱତମ୍ ||୬||

ପ୍ରତି ସ୍ମରେଥାଂ ତୁଜୟଦ୍-ଭିରେବୈର୍ହତଂ ଦ୍ରୁହୋ ରକ୍ଷସୋ ଭଙ୍ଗୁରାବତଃ |
ଇନ୍ଦ୍ରାସୋମା ଦୁଷ୍କୃତେ ମା ସୁଗଂ ଭୂଦ୍ୟୋ ମା କଦା ଚିଦଭିଦାସତି ଦ୍ରୁହୁଃ ||୭||

ୟୋ ମା ପାକେନ ମନସା ଚରନ୍ତମଭିଚଷ୍ଟେ ଅନୃତେଭିର୍ବଚୋଭିଃ |
ଆପ ଇବ କାଶିନା ସଂଗୃଭୀତା ଅସନ୍ନସ୍ତ୍ୱସତଃ ଇନ୍ଦ୍ର ବକ୍ତା ||୮||

ୟେ ପାକଶଂସଂ ବିହରନ୍ତ ଏବୈର୍ୟେ ବା ଭଦ୍ରଂ ଦୂଷୟନ୍ତି ସ୍ୱଧାଭିଃ |
ଅହୟେ ବା ତାନ୍ପ୍ରଦଦାତୁ ସୋମ ଆ ବା ଦଧାତୁ ନିରୃତେରୁପସ୍ଥେ ||୯||

ୟୋ ନୋ ରସଂ ଦିପ୍ସତି ପିତ୍ୱୋ ଅଗ୍ନେ ଅଶ୍ୱାନାଂ ଗବାଂ ୟସ୍ତନୂନାମ୍ |
ରିପୁ ସ୍ତେନ ସ୍ତେୟକୃଦ୍ଦଭ୍ରମେତୁ ନି ଷ ହୀୟତାଂ ତନ୍ୱା ତନା ଚ ||୧୦||

ପରଃ ସୋ ଅସ୍ତୁ ତନ୍ୱା ତନା ଚ ତିସ୍ରଃ ପୃଥିବୀରଧୋ ଅସ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାଃ |
ପ୍ରତି ଶୁଷ୍ୟତୁ ୟଶୋ ଅସ୍ୟ ଦେବା ୟୋ ମା ଦିବା ଦିପ୍ସତି ୟଶ୍ଚ ନକ୍ତମ୍ ||୧୧||

ସୁବିଜ୍ଞାନଂ ଚିକିତୁଷେ ଜନାୟ ସଚ୍ଚାସଚ୍ଚ ବଚସୀ ପସ୍ପୃଧାତେ |
ତୟୋର୍ୟତ୍ସତ୍ୟଂ ୟତରଦୃଜୀୟସ୍ତଦିତ୍ସୋମୋଽବତି ହନ୍ତ୍ୟସତ୍||୧୨||

ନ ବା ଉ ସୋମୋ ବୃଜିନଂ ହିନୋତି ନ କ୍ଷତ୍ରିୟଂ ମିଥୁୟା ଧାରୟନ୍ତମ୍ |
ହନ୍ତି ରକ୍ଷୋ ହନ୍ତ୍ୟାସଦ୍ୱଦନ୍ତମୁଭାବିନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ପ୍ରସିତୌ ଶୟାତେ ||୧୩||

ୟଦି ବାହମନୃତଦେବୋ ଅସ୍ମି ମୋଘଂ ବା ଦେବାଁ ଅପ୍ୟୂହେ ଅଗ୍ନେ |
କିମସ୍ମଭ୍ୟଂ ଜାତବେଦୋ ହୃଣୀଷେ ଦ୍ରୋଘବାଚସ୍ତେ ନିରୃଥଂ ସଚନ୍ତାମ୍ ||୧୪||

ଅଦ୍ୟା ମୁରୀୟ ୟଦି ୟାତୁଧାନୋ ଅସ୍ମି ୟଦି ବାୟୁସ୍ତତପ ପୁରୁଷସ୍ୟ |
ଅଧା ସ ବୀରୈର୍ଦଶଭିର୍ବି ୟୂୟା ୟୋ ମା ମୋଘଂ ୟାତୁଧାନେତ୍ୟାହ ||୧୫||

ୟୋ ମାୟାତୁଂ ୟାତୁଧାନେତ୍ୟାହ ୟୋ ବା ରକ୍ଷାଃ ଶିଚିରସ୍ମୀତ୍ୟାହ |
ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ତଂ ହନ୍ତୁ ମହତା ବଧେନ ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ଜନ୍ତୋରଧମସ୍ପଦୀଷ୍ଟ ||୧୬||

ପ୍ର ୟା ଜିଗାତି ଖର୍ଗଲେବ ନକ୍ତମପ ଦ୍ରୁହୁସ୍ତନ୍ୱଂ ଗୂହମାନା |
ବବ୍ରମନନ୍ତମବ ସା ପଦୀଷ୍ଟି ଗ୍ରାବାଣୋ ଘ୍ନନ୍ତୁ ରକ୍ଷସ ଉପବ୍-ଦୈଃ ||୧୭||

ବି ତିଷ୍ଠଧ୍ୱଂ ମରୁତୋ ବିକ୍ଷ୍ୱୀଚ୍ଛତ ଗୃଭାୟତ ରକ୍ଷସଃ ସଂ ପିନଷ୍ଟନ |
ବୟୋ ୟେ ଭୂତ୍ୱା ପତୟନ୍ତି ନକ୍ତଭିର୍ୟେ ବା ରିପୋ ଦଧିରେ ଦେବେ ଅଧ୍ୱରେ ||୧୮||

ପ୍ର ବର୍ତୟ ଦିବୋଽଶ୍ମାନମିନ୍ଦ୍ର ସୋମଶିତଂ ମଘବନ୍ତ୍ସଂ ଶିଶାଧି |
ପ୍ରାକ୍ତୋ ଅପାକ୍ତୋ ଅଧରାଦୁଦକ୍ତୋଽଭି ଜହି ରକ୍ଷସଃ ପର୍ବତେନ ||୧୯||

ଏତ ଉ ତ୍ୟେ ପତୟନ୍ତି ଶ୍ୱୟାତବ ଇନ୍ଦ୍ରଂ ଦିପ୍ସନ୍ତି ଦିପ୍ସବୋଽଦାଭ୍ୟମ୍ |
ଶିଶୀତେ ଶକ୍ରଃ ପିଶୁନେଭ୍ୟୋ ବଧଂ ନୁନଂ ସୃଜଦଶନିଂ ୟାତୁମଦ୍-ଭ୍ୟଃ ||୨୦||

ଇନ୍ଦ୍ରୋ ୟାତୂନାମଭବତ୍ପରାଶରୋ ହବିର୍ମଥୀନାମଭ୍ୟାବିବାସତାମ୍ |
ଅଭୀଦୁ ଶକ୍ରଃ ପରଶୁର୍ୟଥା ବନଂ ପାତ୍ରେବ ଭିନ୍ଦନ୍ତ୍ସତ ଏତୁ ରକ୍ଷସଃ ||୨୧||

ଉଲୂକୟାତୁଂ ଶୁଶୁଲୂକୟାତୁଂ ଜହି ଶ୍ୱୟାତୁମୁତ କୋକୟାତୁମ୍ |
ସୁପର୍ଣୟାତୁମୁତ ଗୃଧ୍ରୟାତୁଂ ଦୃଷଦେବ ପ୍ର ମୃଣ ରକ୍ଷ ଇନ୍ଦ୍ର ||୨୨||

ମା ନୋ ରକ୍ଷୋ ଅଭି ନଡ୍ୟାତୁମାବଦପୋଚ୍ଛନ୍ତୁ ମିଥୁନା ୟେ କିମୀଦିନଃ |
ପୃଥିବୀ ନଃ ପାର୍ଥିବାତ୍ପାତ୍ୱଂହସୋଽନ୍ତରିକ୍ଷଂ ଦିବ୍ୟାତ୍ପାତ୍ୱସ୍ମାନ୍ ||୨୩||

ଇନ୍ଦ୍ର ଜହି ପୁମାଂସଂ ୟାତୁଧାନମୁତ ସ୍ତ୍ରିୟଂ ମାୟୟା ଶାଶଦାନାମ୍ |
ବିଗ୍ରୀବାସୋ ମୂରଦେବା ଋଦନ୍ତୁ ମା ତେ ଦୃଶନ୍ତ୍ସୂର୍ୟମୁଚ୍ଚରନ୍ତମ୍ ||୨୪||

ପ୍ରତି ଚକ୍ଷ୍ୱ ବି ଚକ୍ଷ୍ୱେନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚ ସୋମ ଜାଗୃତମ୍ |
ରକ୍ଷୋଭ୍ୟୋ ବଧମସ୍ୟତମଶନିଂ ୟାତୁମଦ୍-ଭ୍ୟଃ ||୨୫||

|| ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟୋଽନୁବାକଃ ||

Not For Commercial Use

==

(୮|୫) ଋଷିଃ - ଶୁକ୍ର | ଛନ୍ଦ - ଉପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବୃହତୀ (୧, ୬), ତ୍ରିପଦା ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୨), ଚତୁଷ୍ପଦା ଭୁରିକ୍ ଜଗତୀ (୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪, ୧୨-୧୩, ୧୬-୧୮), ଭୁରିକ୍ ସଂସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି (୫), କକୁଭ୍ମତ୍ୟନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୭-୮), ଚତୁଷ୍ପଦା ପୁରସ୍କୃତି ଜଗତୀ (୯), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧୦), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୧୧), ତ୍ର୍ୟବସାନା ଷଟ୍ପଦା ଜଗତୀ (୧୪), ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୧୫), ଜଗତୀଗର୍ଭା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧୯), ବିରାଟ୍ ଗର୍ଭା ପ୍ରସ୍ତାରପଙ୍କ୍ତି (୨୦), ପରାବିରାଟ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨୧), ତ୍ର୍ୟବସାନା ସପ୍ତପଦା ବିରାଟ୍ ଗର୍ଭା ଭୁରିକ୍ ଶକ୍ୱରୀ (୨୨) | ଦେବତା - କୃତ୍ୟାଦୂଷଣଂ ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ବା (୧-୨୨)

==

ଅୟଂ ପ୍ରତିସରୋ ମଣିର୍ବୀରୋ ବୀରାୟ ବଧ୍ୟତେ |
ବୀର୍ୟବାନ୍ତ୍ସପତ୍ନହା ଶୂରବୀରଃ ପରିପାଣଃ ସୁମଙ୍ଗଲଃ ||୧||

ଅୟଂ ମଣିଃ ସପତ୍ନହା ସୁବୀରଃ ସହସ୍ୱାନ୍ୱାଜୀ ସହମାନ ଉଗ୍ରଃ |
ପ୍ରତ୍ୟକ୍କୃତ୍ୟା ଦୂଷୟନ୍ନେତି ବୀରଃ ||୨||

ଅନେନେନ୍ଦ୍ରୋ ମଣିନା ବୃତ୍ରମହନ୍ନନେନାସୁରାନ୍ପରାଭାବୟନ୍ମନୀଷୀ |
ଅନେନାଜୟଦ୍ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ଇମେ ଅନେନାଜୟତ୍-ପ୍ରଦିଶଶ୍ଚତସ୍ରଃ ||୩||

ଅୟଂ ସ୍ରାକ୍ତ୍ୟୋ ମଣିଃ ପ୍ରତୀବର୍ତଃ ପ୍ରତିସରଃ |
ଓଜସ୍ୱାନ୍ୱିମୃଧୋ ବଶୀ ସୋ ଅସ୍ମାନ୍ପାତୁ ସର୍ବତଃ ||୪||

ତଦଗ୍ନିରାହ ତଦୁ ସୋମ ଆହ ବୃହସ୍ପତିଃ ସବିତା ତଦିନ୍ଦ୍ରଃ |
ତେ ମେ ଦେବାଃ ପୁରୋହିତାଃ ପ୍ରତୀଚୀଃ କୃତ୍ୟାଃ ପ୍ରତିସରୈରଜନ୍ତୁ ||୫||

ଅନ୍ତର୍ଦଧେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉତାହରୁତ ସୂର୍ୟମ୍ |
ତେ ମେ ଦେବାଃ ପୁରୋହିତାଃ ପ୍ରତୀଚୀଃ କୃତ୍ୟାଃ ପ୍ରତିସରୈରଜନ୍ତୁ ||୬||

ୟେ ସ୍ରାକ୍ତ୍ୟଂ ମଣିଂ ଜନା ବର୍ମାଣି କୃଣ୍ୱତେ |
ସୂର୍ୟ ଇବ ଦିବମାରୁହ୍ୟ ବି କୃତ୍ୟା ବାଧତେ ବଶୀ ||୭||

ସ୍ରାକ୍ତ୍ୟେନ ମଣିନ ଋଷିଣେବ ମନୀଷିଣା |
ଅଜୈଷଂ ସର୍ବାଃ ପୃତନା ବି ମୃଧୋ ହନ୍ମି ରକ୍ଷସଃ ||୮||

ୟାଃ କୃତ୍ୟା ଆଙ୍ଗିରସୀର୍ୟାଃ କୃତ୍ୟା ଆସୁରୀର୍ୟାଃ |
କୃତ୍ୟାଃ ସ୍ୱୟଂକୃତା ୟା ଉ ଚାନ୍ୟେଭିରାଭୃତାଃ |
ଉଭୟୀସ୍ତାଃ ପରା ୟନ୍ତୁ ପରାବତୋ ନବତିଂ ନାବ୍ୟା ଅତି ||୯||

ଅସ୍ମୈ ମଣିଂ ବର୍ମ ବଧ୍ନନ୍ତୁ ଦେବା ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବିଷ୍ଣୁଃ ସବିତା ରୁଦ୍ରୋ ଅଗ୍ନିଃ |
ପ୍ରଜାପତିଃ ପରମେଷ୍ଠୀ ବିରାଡ୍-ବୈଶ୍ୱାନର ଋଷୟଶ୍ଚ ସର୍ବେ ||୧୦||

ଉତ୍ତମୋ ଅସ୍ୟୋଷଧୀନାମନଡ୍-ବାଞ୍ଜଗତାମିବ ବ୍ୟାଘ୍ରଃ ଶ୍ୱପଦାମିବ |
ୟମୈଚ୍ଛାମାବିଦାମ ତଂ ପ୍ରତିସ୍ପାଶନମନ୍ତିତମ୍ ||୧୧||

ସ ଇଦ୍ୱ୍ୟାଘ୍ରୋ ଭବତ୍ୟଥୋ ସିଂହୋ ଅଥୋ ବୃଷା |
ଅଥୋ ସପତ୍ନକର୍ଶନୋ ୟୋ ବିଭର୍ତୀମଂ ମଣିମ୍ ||୧୨||

ନୈନଂ ଘ୍ନନ୍ତ୍ୟପ୍ସରସୋ ନ ଗନ୍ଧର୍ବା ନ ମର୍ତ୍ୟାଃ |
ସର୍ବା ଦିଶୋ ବି ରାଜତି ୟୋ ବିଭର୍ତୀମଂ ମଣିମ୍ ||୧୩||

କଶ୍ୟପସ୍ତ୍ୱାମସୃଜତ କଶ୍ୟପସ୍ତ୍ୱା ସମୈରୟତ୍ |
ଅବିଭସ୍ତ୍ୱେନ୍ଦ୍ରୋ ମାନୁଷେ ବିଭ୍ରତ୍ସଂଶ୍ରେଷିଣେଽଜୟତ୍ |
ମଣିଂ ସହସ୍ରବୀର୍ୟଂ ବର୍ମ ଦେବା ଅକୃଣ୍ୱତ ||୧୪||

ୟସ୍ତ୍ୱା କୃତ୍ୟାଭିର୍ୟସ୍ତ୍ୱା ଦୀକ୍ଷାଭିର୍ୟଜ୍ଞୈର୍ୟସ୍ତ୍ୱା ଜିଘାଂସତି |
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ତ୍ୱମିନ୍ଦ୍ର ତଂ ଜହି ବଜ୍ରେଣ ଶତପର୍ବଣା ||୧୫||

ଅୟମିଦ୍ୱୈ ପ୍ରତୀବର୍ତ ଓଜସ୍ୱାନ୍ସଂଜୟୋ ମଣିଃ |
ପ୍ରଜାଂ ଧନଂ ଚ ରକ୍ଷତୁ ପରିପାଣଃ ସୁମଙ୍ଗଲଃ ||୧୬||

ଅସପତ୍ନଂ ନୋ ଅଧରାଦସପତ୍ନଂ ନ ଉତ୍ତରାତ୍ |
ଇନ୍ଦ୍ରାସପତ୍ନଂ ନଃ ପଶ୍ଚାଜ୍ଜ୍ୟୋତିଃ ଶୂର ପୁରସ୍କୃଧି ||୧୭||

ବର୍ମ ମେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ବର୍ମାହର୍ବର୍ମ ସୂର୍ଯ୍ୟଃ |
ବର୍ମ ମ ଇନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚାଗ୍ନିଶ୍ଚ ବର୍ମ ଧାତା ଦଧାତୁ ମେ ||୧୮||

ଐନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନଂ ବର୍ମ ବହୁଲଂ ଯଦୁଗ୍ରଂ ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ନାତିବିଧ୍ୟନ୍ତି ସର୍ବେ |
ତନ୍ମେ ତନ୍ୱଂ ତ୍ରାୟତାଂ ସର୍ବତୋ ବୃହଦାୟୁଷ୍ମାଂ ଜରଦଷ୍ଟିର୍ଯ୍ଥାସାନି ||୧୯||

ଆ ମାରୁକ୍ଷଦ୍ଦେବମଣିର୍ମହ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟତାତୟେ |
ଇମଂ ମେଥିମଭିସଂବିଶଧ୍ୱଂ ତନୂପାନଂ ତ୍ରିବରୂଥମୋଜସେ ||୨୦||

ଅସ୍ମିନ୍ନିନ୍ଦ୍ରୋ ନି ଦଧାତୁ ନୃମ୍ଣମିମଂ ଦେବାସୋ ଅଭିସଂବିଶଧ୍ୱମ୍ |
ଦୀର୍ଘାୟୁତ୍ୱାୟ ଶତଶାରଦାୟାୟୁଷ୍ମାଞ୍ଜରଦଷ୍ଟିର୍ଯ୍ଥାସତ୍ ||୨୧||

ସ୍ୱସ୍ତିଦା ବିଶାଂ ପତିର୍ବୃତ୍ରହା ବିମୃଧୋ ବଶୀ |
ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବଧ୍ନାତୁ ତେ ମଣିଂ ଜିଗୀବାଁ ଅପରାଜିତଃ ସୋମପା ଅଭୟଙ୍କରୋ ବୃଷା |
ସ ତ୍ୱା ରକ୍ଷତୁ ସର୍ବତୋ ଦିବା ନକ୍ତଂ ଚ ବିଶ୍ୱତଃ ||୨୨||

|| ଇତି ଅଷ୍ଟାଦଶଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

Not For Commercial Use

|| ଅଥ ଏକୋନବିଂଶଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

===

(୮|୬) ଋଷିଃ - ମାତୃନାମା **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩-୯, ୧୩, ୧୮-୨୬), ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୨), ତ୍ର୍ୟବସାନା ଷଟ୍‌ପଦା ଜଗତୀ (୧୦), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୧୧-୧୨, ୧୪, ୧୬), ତ୍ର୍ୟବସାନା ସପ୍ତପଦା ଶକ୍ୱରୀ (୧୫), ତ୍ର୍ୟବସାନା ସପ୍ତପଦା ଜଗତୀ (୧୭) **|**
ଦେବତା - ମାତୃନାମା, ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ବା (୧-୧୪, ୧୬-୨୬), ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତିଃ (୧୫)

===

ୟୌ ତେ ମାତୋନ୍ମମାର୍ଜ ଜାତାୟାଃ ପତିବେଦନୌ |
ଦୁର୍ଣ୍ଣାମା ତତ୍ର ମା ଗୃଧଦଲିଂଶ ଉତ ବତ୍ସପଃ ||୧||

ପଲାଲାନୁପଲାଲୌ ଶର୍କୁଂ କୋକଂ ମଲିମ୍-ଲୁଚଂ ପଲୀଜକମ୍ |
ଆଶ୍ରେଷଂ ବବ୍ରିବାସସମୃକ୍ଷଗ୍ରୀବଂ ପ୍ରମୀଲିନମ୍ ||୨||

ମା ସଂ ବୃତୋ ମୋପ ସୃପ ଊରୂ ମାବ ସୃପୋଽନ୍ତରା |
କୃଣୋମ୍ୟସ୍ୟୈ ଭେଷଜଂ ବଜଂ ଦୁର୍ଣ୍ଣାମଚାତନମ୍ ||୩||

ଦୁର୍ଣ୍ଣାମା ଚ ସୁନାମା ଚୋଭା ସଂବୃତମିଚ୍ଛତଃ |
ଅରାୟାନପ ହନ୍ମଃ ସୁନାମା ସ୍ତ୍ରୈଣମିଚ୍ଛତାମ୍ ||୪||

ୟଃ କୃଷ୍ଣଃ କେଶ୍ୟସୁର ସ୍ତମ୍ବଜ ଉତ ତୁଣ୍ଡିକଃ |
ଅରାୟାନସ୍ୟା ମୁଷ୍କାଭ୍ୟାଂ ଭଂସସୋଽପ ହନ୍ମସି ||୫||

ଅନୁଜିଘ୍ରଂ ପ୍ରମୃଶନ୍ତଂ କ୍ରବ୍ୟାଦମୁତ ରେରିହମ୍ |
ଅରାୟାଂଛ୍-ବକିଷ୍କିଣୋ ବଜଃ ପିଙ୍ଗୋ ଅନୀନଶତ୍ ||୬||

ୟସ୍ତ୍ୱା ସ୍ୱପ୍ନେ ନିପଦ୍ୟତେ ଭ୍ରାତା ଭୂତ୍ୱା ପିତେବ ଚ |
ବଜସ୍ତାନ୍ତ୍ସହତାମିତଃ କ୍ଲୀବରୂପାଂସ୍ତିରୀଟିନଃ ||୭||

ୟସ୍ତ୍ୱା ସ୍ୱପନ୍ତୀଂ ତ୍ସରତି ୟସ୍ତ୍ୱା ଦିପ୍ସତି ଜାଗ୍ରତୀମ୍ |
ଛାୟାମିବ ପ୍ର ତାନ୍ତ୍ସୂର୍ୟଃ ପରିକ୍ରାମନ୍ନନୀନଶତ୍ ||୮||

ୟଃ କୃଣୋତି ମୃତବତ୍ସାମବତୋକାମିମାଂ ସ୍ତ୍ରିୟମ୍ |
ତମୋଷଧେ ତ୍ୱଂ ନାଶୟାସ୍ୟାଃ କମଲମଞ୍ଜିବମ୍ ||୯||

ୟେ ଶାଲାଃ ପରିନୃତ୍ୟନ୍ତି ସାୟଂ ଗର୍ଦଭନାଦିନଃ |
କୁସୂଲା ୟେ ଚ କୁକ୍ଷିଲାଃ କକୁଭାଃ କରୁମାଃ ସ୍ରିମାଃ |
ତାନୋଷଧେ ତ୍ୱଂ ଗନ୍ଧେନ ବିଷୂଚୀନାନ୍ୱି ନାଶୟ ||୧୦||

ୟେ କୁକୁନ୍ଧାଃ କୁକିରଭାଃ କୃତ୍ତୀର୍ଦୂର୍ଶାନି ବିଭ୍ରତି |
କ୍ଳୀବା ଇବ ପ୍ରନୃତ୍ୟନ୍ତୋ ବନେ ୟେ କୁର୍ବତେ ଘୋଷଂ ତାନିତୋ ନାଶୟାମସି ||୧୧||

ୟେ ସୂର୍ୟଂ ନ ତିତିକ୍ଷନ୍ତ ଆତପନ୍ତମମୁଂ ଦିବଃ |
ଅରାୟାନ୍-ବସ୍ତବାସିନୋ ଦୁର୍ଗନ୍ଧୀଁଲ୍ଲୋହିତାସ୍ୟାନ୍ମକକାନ୍ନାଶୟାମସି ||୧୨||

ୟ ଆତ୍ମାନମତିମାତ୍ରମଂସ ଆଧାୟ ବିଭ୍ରତି |
ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ଶ୍ରୋଣିପ୍ରତୋଦିନ ଇନ୍ଦ୍ର ରକ୍ଷାଂସି ନାଶୟ ||୧୩||

ୟେ ପୂର୍ବେ ବଧ୍ୱୋ ୟନ୍ତି ହସ୍ତେ ଶୃଙ୍ଗାଣି ବିଭ୍ରତଃ |
ଆପାକେସ୍ଥାଃ ପ୍ରହାସିନ ସ୍ତମ୍ବେ ୟେ କୁର୍ବତେ ଜ୍ୟୋତିସ୍ତାନିତୋ ନାଶୟାମସି ||୧୪||

ୟେଷାଂ ପଶ୍ଚାତ୍-ପ୍ରପଦାନି ପୁରଃ ପାର୍ଷ୍ଣୀଃ ପୁରୋ ମୁଖା |
ଖଲଜାଃ ଶକଧୂମଜା ଉରୁଣ୍ଡା ୟେ ଚ ମଟ୍-ମଟାଃ କୁମ୍ଭମୁଷ୍କା ଅୟାଶବଃ |
ତାନସ୍ୟା ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତେ ପ୍ରତୀବୋଧେନ ନାଶୟ ||୧୫||

ପର୍ୟସ୍ତାକ୍ଷା ଅପ୍ରଚଙ୍କଶା ଅସ୍ତ୍ରୈଣାଃ ସନ୍ତୁ ପଣ୍ଡଗାଃ |
ଅବ ଭେଷଜ ପାଦୟ ୟ ଇମାଂ ସଂବିବୃତ୍ସତ୍ୟପତିଃ ସ୍ୱପତିଂ ସ୍ତ୍ରିୟମ୍ ||୧୬||

ଉଦ୍ଧର୍ଷିଣଂ ମୁନିକେଶଂ ଜମ୍ଭୟନ୍ତଂ ମରୀମୃଶମ୍ ।
ଉପେଷନ୍ତମୁଦୁମ୍ବଲଂ ତୁଣ୍ଡେଲମୁତ ଶାଲୁଡମ୍ ।
ପଦା ପ୍ର ବିଧ୍ୟ ପାର୍ଷ୍ଣ୍ୟା ସ୍ଥାଲୀଂ ଗୌରିବ ସ୍ପନ୍ଦନା ।।୧୭।।

ୟସ୍ତେ ଗର୍ଭଂ ପ୍ରତିମୃଶାଜ୍ଜାତଂ ବା ମାରୟାତି ତେ ।
ପିଙ୍ଗସ୍ତମୁଗ୍ରଧନ୍ୱା କୃଣୋତୁ ହୃଦୟାବିଧମ୍ ।।୧୮।।

ୟେ ଅମ୍ନୋ ଜତାନ୍ମାରୟନ୍ତି ସୂତିକା ଅନୁଶେରତେ ।
ସ୍ତ୍ରୀଭାଗାନ୍ପିଙ୍ଗୋ ଗନ୍ଧର୍ବାନ୍ୱାତୋ ଅଭ୍ରମିବାଜତୁ ।।୧୯।।

ପରିସୃଷ୍ଟଂ ଧରୟତୁ ୟଦ୍ଧିତଂ ମାବ ପାଦି ତତ୍ ।
ଗର୍ଭଂ ତ ଉଗ୍ରୌ ରକ୍ଷତାଂ ଭେଷଜୌ ନୀବିଭାର୍ୟୌ ।।୨୦।।

ପବୀନସାତ୍ତଙ୍ଗଲ୍ୱାଚ୍ଛାୟକାଦୁତ ନଗ୍ନକାତ୍ ।
ପ୍ରଜାୟୈ ପତ୍ୟେ ତ୍ୱା ପିଙ୍ଗଃ ପରି ପାତୁ କିମୀଦିନଃ ।।୨୧।।

ଦ୍ୱ୍ୟାସ୍ୟାଚ୍ଚତୁରକ୍ଷାତ୍ପଞ୍ଚପଦାଦନଙ୍ଗୁରେଃ ।
ବୃନ୍ତାଦଭି ପ୍ରସର୍ପତଃ ପରି ପାହି ବରୀବୃତାତ୍ ।।୨୨।।

ୟ ଆମଂ ମାଂସମଦନ୍ତି ପୌରୁଷେୟଂ ଚ ୟେ କ୍ରବିଃ ।
ଗର୍ଭାନ୍-ଖାଦନ୍ତି କେଶବାସ୍ତାନିତୋ ନାଶୟାମସି ।।୨୩।।

ୟେ ସୂର୍ୟାତ୍ପରିସର୍ପନ୍ତି ସ୍ନୁଷେବ ଶ୍ୱଶୁରାଦଧି ।
ବଜଶ୍ଚ ତେଷାଂ ପିଙ୍ଗଶ୍ଚ ହୃଦୟେଽଧି ନି ବିଧ୍ୟତାମ୍ ।।୨୪।।

ପିଙ୍ଗ ରକ୍ଷ ଜାୟମାନଂ ମା ପୁମାଂସଂ ସ୍ତ୍ରିୟଂ କ୍ରନ୍ ।
ଆଣ୍ଡାଦୋ ଗର୍ଭାନ୍ମା ଦଭନ୍-ବାଧସ୍ୱେତଃ କିମୀଦିନଃ ।।୨୫।।

Not For Commercial Use

ଅପ୍ରଜାସ୍ତ୍ୱଂ ମାର୍ତବତ୍ସମାଦ୍ରୋଦମଘମାବୟ୍ୟମ୍ |
ବୃକ୍ଷାଦିବ ସ୍ରଜଂ କୃତ୍ୱାପ୍ରିୟେ ପ୍ରତି ମୁଞ୍ଚ ତତ୍ ||୨୬||

|| ଇତି ତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୮|୭) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୭-୮, ୧୧, ୧୩, ୧୫-୨୪, ୨୭), ଉପରିଷ୍ଟାଦ୍ ଭୁରିକ୍ ବୃହତୀ (୨), ପୁର ଉଷ୍ଣିକ୍ (୩), ପଞ୍ଚପଦା ପରାନୁଷ୍ଟୁପ୍ ଅତିଜଗତୀ (୪), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୫, ୧୦, ୨୫), ବିରାଟ୍ ଗର୍ଭା ଭୁରିକ୍ ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୬), ଦ୍ୱିପଦା ଆର୍ଚୀ ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୯), ପଞ୍ଚପଦା ବିରାଟ୍ ଅତିଶକ୍ୱରୀ (୧୨), ଉପରିଷ୍ଟାଦ୍ ନିଚୃତ୍ ବୃହତୀ (୧୪), ନିଚୃତ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨୬), ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨୮) | ଦେବତା - ଭୈଷଜ୍ୟଂ, ଆୟୁଷ୍ୟଂ, ଓଷଧୟଃ (୧-୨୮)

==

ୟା ବଭ୍ରବୋ ୟାଶ୍ଚ ଶୁକ୍ରା ରୋହିଣୀରୁତ ପୃଶ୍ନୟଃ |
ଅସିକ୍ନୀଃ କୃଷ୍ଣା ଓଷଧୀଃ ସର୍ବା ଅଚ୍ଛାବଦାମସି ||୧||

ତ୍ରାୟନ୍ତାମିମଂ ପୁରୁଷଂ ୟକ୍ଷ୍ମାଦ୍ଦେବେଷିତାଦଧି |
ୟାସାଂ ଦ୍ୟୌଷ୍ପିତା ପୃଥିବୀ ମାତା ସମୁଦ୍ରୋ ମୂଲଂ ବୀରୁଧାଂ ବଭୂବ ||୨||

ଆପୋ ଅଗ୍ରଂ ଦିବ୍ୟା ଓଷଧୟଃ |
ତାସ୍ତେ ୟକ୍ଷ୍ମମେନସ୍ୟମଙ୍ଗାଦଙ୍ଗାଦନୀନଶନ୍ ||୩||

ପ୍ରସ୍ତୃଣତୀ ସ୍ତମ୍ବିନୀରେକଶୁଙ୍ଗାଃ ପ୍ରତନ୍ୱତୀରୋଷଧୀରା ବଦାମି |
ଅଂଶୁମତୀଃ କଣ୍ଡିନୀର୍ୟା ବିଶାଖା ହ୍ୱୟାମି ତେ ବୀରୁଧୋ ବୈଶ୍ୱଦେବୀରୁଗ୍ରାଃ ପୁରୁଷଜୀବନୀଃ ||୪||

ୟଦ୍ୱଃ ସହଃ ସହମାନା ବୀର୍ୟଂ ୟଚ୍ଚ ବୋ ବଲମ୍ |
ତେନେମମସ୍ମାଦ୍ୟକ୍ଷ୍ମାତ୍-ପୁରୁଷଂ ମୁଞ୍ଚତୌଷଧୀରଥୋ କୃଣୋମି ଭେଷଜମ୍ ||୫||

ଜୀବଲାଂ ନଘାରିଷାଂ ଜୀବନ୍ତୀମୋଷଧୀମହମ୍ |
ଅରୁନ୍ଧତୀମୁନ୍ନୟନ୍ତୀଂ ପୁଷ୍ପାଂ ମଧୁମତୀମିହ ହୁବେଽସ୍ମା ଅରିଷ୍ଟତାତୟେ ||୬||

ଇହା ୟନ୍ତୁ ପ୍ରଚେତସୋ ମେଦିନୀର୍ବଚସୋ ମମ |
ୟଥେମଂ ପାରୟାମସି ପୁରୁଷଂ ଦୁରିତାଦଧି ||୭||

ଅଗ୍ନେର୍ଘାସୋ ଅପାଂ ଗର୍ଭୋ ୟା ରୋହନ୍ତି ପୁନର୍ଣ୍ଣବାଃ |
ଧ୍ରୁବାଃ ସହସ୍ରନାମ୍ନୀର୍ଭେଷଜୀଃ ସନ୍ତ୍ୱାଭୃତାଃ ||୮||

ଅବକୋଲ୍-ବା ଉଦକାତ୍ମାନ ଓଷଧୟଃ |
ବ୍ୟଷନ୍ତୁ ଦୁରିତଂ ତୀକ୍ଷ୍ଣଶୃଙ୍ଗ୍ୟଃ ||୯||

ଉନ୍ମୁଞ୍ଚନ୍ତୀର୍ବିବରୁଣା ଉଗ୍ରା ୟା ବିଷଦୂଷଣୀଃ |
ଅଥୋ ବଲାସନାଶନୀଃ କୃତ୍ୟାଦୂଷଣୀଶ୍ଚ ୟାସ୍ତା ଇହା ୟନ୍ତ୍ୱୋଷଧୀଃ ||୧୦||

ଅପକ୍ରୀତାଃ ସହୀୟସୀର୍ବୀରୁଧୋ ୟା ଅଭିଷ୍ଟୁତାଃ |
ତ୍ରାୟନ୍ତାମସ୍ମିନ୍-ଗ୍ରାମେ ଗାମଶ୍ୱଂ ପୁରୁଷଂ ପଶୁମ୍ ||୧୧||

ମଧୁମନ୍ମୂଲଂ ମଧୁମଦଗ୍ରମାସାଂ ମଧୁମନ୍ମଧ୍ୟଂ ବୀରୁଧାଂ ବଭୂବ |
ମଧୁମତ୍-ପର୍ଣ୍ଣଂ ମଧୁମତ୍-ପୁଷ୍ପମାସାଂ ମଧୋଃ ସଂଭକ୍ତା ଅମୃତସ୍ୟ
ଭକ୍ଷୋ ଘୃତମନ୍ନଂ ଦୁହ୍ରତାଂ ଗୋପୁରୋଗବମ୍ ||୧୨||

ୟାବତୀଃ କିୟତୀଶ୍ଚେମାଃ ପୃଥିବ୍ୟାମଧ୍ୟୋଷଧୀଃ |
ତା ମା ସହସ୍ରପର୍ଣ୍ଣ୍ୟୋ ମୃତ୍ୟୋର୍ମୁଞ୍ଚନ୍ତ୍ୱଂହସଃ ||୧୩||

ବୈୟାଘ୍ରୋ ମଣିର୍ବୀରୁଧାଂ ତ୍ରାୟମାଣୋଽଭିଶସ୍ତିପାଃ |
ଅମୀବାଃ ସର୍ବା ରକ୍ଷାଂସ୍ୟପ ହନ୍ତ୍ୱଧି ଦୂରମସ୍ମତ୍ ||୧୪||

ସିଂହସ୍ୟେବ ସ୍ତନଥୋଃ ସଂ ବିଜନ୍ତେଽଗ୍ନେରିବ ବିଜନ୍ତ ଆଭୃତାଭ୍ୟଃ |
ଗବାଂ ୟକ୍ଷ୍ମଃ ପୁରୁଷାଣାଂ ବୀରୁଦ୍-ଭିରତିନୁତ୍ତୋ ନାବ୍ୟା ଏତୁ ସ୍ରୋତ୍ୟାଃ ||୧୫||

Not For Commercial Use

ମୁମୁଚାନା ଓଷଧୟୋଽଗ୍ନେର୍ବୈଶ୍ୱାନରାଦଧି ।
ଭୂମିଂ ସଂତନ୍ୱତୀରିତ ୟାସାଂ ରାଜା ବନସ୍ପତିଃ ॥୧୬॥

ୟା ରୋହନ୍ତ୍ୟାଙ୍ଗିରସୀଃ ପର୍ବତେଷୁ ସମେଷୁ ଚ ।
ତା ନଃ ପୟସ୍ୱତୀଃ ଶିବା ଓଷଧୀଃ ସନ୍ତୁ ଶଂ ହୃଦେ ॥୧୭॥

ୟାଶ୍ଚାହଂ ବେଦ ବୀରୁଧୋ ୟାଶ୍ଚ ପଶ୍ୟାମି ଚକ୍ଷୁଷା ।
ଅଜ୍ଞାତା ଜାନୀମଶ୍ଚ ୟା ୟାସୁ ବିଦ୍ମ ଚ ସଂଭୃତମ୍ ॥୧୮॥

ସର୍ବାଃ ସମଗ୍ରା ଓଷଧୀର୍ବୋଧନ୍ତୁ ବଚସୋ ମମ ।
ୟଥେମଂ ପାରୟାମସି ପୁରୁଷଂ ଦୁରିତାଦଧି ॥୧୯॥

ଅଶ୍ୱତ୍ଥୋ ଦର୍ଭୋ ବୀରୁଧାଂ ସୋମୋ ରାଜାମୃତଂ ହବିଃ ।
ବ୍ରୀହିର୍ୟବଶ୍ଚ ଭେଷଜୌ ଦିବସ୍ପୁତ୍ରାବମର୍ତ୍ୟୌ ॥୨୦॥

ଉଜ୍ଜିହୀଧ୍ୱେ ସ୍ତନୟତ୍ୟଭିକ୍ରନ୍ଦତ୍ୟୋଷଧୀଃ ।
ୟଦା ବଃ ପୃଶ୍ନିମାତରଃ ପର୍ଜନ୍ୟୋ ରେତସାବତି ॥୨୧॥

ତସ୍ୟାମୃତସ୍ୟେମଂ ବଲଂ ପୁରୁଷଂ ପାୟୟାମସି ।
ଅଥୋ କୃଣୋମି ଭେଷଜଂ ୟଥାସଚ୍ଛତହାୟନଃ ॥୨୨॥

ବରାହୋ ବେଦ ବୀରୁଧଂ ନକୁଲୋ ବେଦ ଭେଷଜୀମ୍ ।
ସର୍ପା ଗନ୍ଧର୍ବା ୟା ବିଦୁସ୍ତା ଅସ୍ମା ଅବସେ ହୁବେ ॥୨୩॥

ୟାଃ ସୁପର୍ଣା ଆଙ୍ଗିରସୀର୍ଦିବ୍ୟା ୟା ରଘଟୋ ବିଦୁଃ ।
ବୟାଂସି ହଂସା ୟା ବିଦୁର୍ୟାଶ୍ଚ ସର୍ବେ ପତତ୍ରିଣଃ ।
ମୃଗା ୟା ବିଦୁରୋଷଧୀସ୍ତା ଅସ୍ମା ଅବସେ ହୁବେ ॥୨୪॥

Not For Commercial Use

ୟାବତୀନାମୋଷଧୀନାଂ ଗାବଃ ପ୍ରାଶ୍ନନ୍ତ୍ୟଘ୍ନ୍ୟା ୟାବତୀନାମଜାବୟଃ |
ତାବତୀସ୍ତୁଭ୍ୟମୋଷଧୀଃ ଶର୍ମ ୟଚ୍ଛନ୍ତ୍ୱାଭୃତାଃ ||୨୫||

ୟାବତୀଷୁ ମନୁଷ୍ୟା ଭେଷଜଂ ଭିଷଜୋ ବିଦୁଃ |
ତାବତୀର୍ବିଶ୍ୱଭେଷଜୀରା ଭରାମି ତ୍ୱାମଭି ||୨୬||

ପୁଷ୍ପବତୀଃ ପ୍ରସୂମତୀଃ ଫଲିନୀରଫଲା ଉତ |
ସଂମାତର ଇବ ଦୁହ୍ରାମସ୍ମା ଅରିଷ୍ଟତାତୟେ ||୨୭||

ଉତ୍ତ୍ୱାହାର୍ଷଂ ପଞ୍ଚଶଲାଦଥୋ ଦଶଶଲାଦୁତ |
ଅଥୋ ୟମସ୍ୟ ପଡ୍-ବୀଶାଦ୍ୱିଶ୍ୱସ୍ମାଦ୍ଦେବକିଲ୍-ବିଷାତ୍ ||୨୮||

==

(୮|୮) ଋଷିଃ - ଭୃଗ୍ୱଙ୍ଗିରା **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୫, ୧୩-୧୮), ଉପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବୃହତୀ (୨, ୮-୧୦, ୨୩), ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ (୩), ବୃହତୀ ପୁରସ୍ତାଦ୍ ପ୍ରସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି (୪), ପ୍ରସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି (୬), ବିପରୀତପାଦଲକ୍ଷ୍ମା ଚତୁଷ୍ପଦା ଅତିଜଗତୀ (୭), ପଥ୍ୟାବୃହତୀ (୧୧), ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧୨), ବିରାଟ୍ ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୧୯), ନିଚୃତ୍ ପୁରସ୍ତାଦ୍ ବୃହତୀ (୨୦), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨୧), ଚତୁଷ୍ପଦା ଶକ୍ୱରୀ (୨୨), ତ୍ର୍ୟବସାନା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ଉଷ୍ଣିକ୍ ଗର୍ଭା ପରାଶକ୍ୱରୀ ପଞ୍ଚପଦା ଜଗତୀ (୨୪) **|** ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ, ବନସ୍ପତିଃ ଚ (୧-୨୪)

==

ଇନ୍ଦ୍ରୋ ମନ୍ଥତୁ ମନ୍ଥିତା ଶକ୍ରଃ ଶୂରଃ ପୁରଂଦରଃ |
ୟଥା ହନାମ ସେନା ଅମିତ୍ରାଣାଂ ସହସ୍ରଶଃ ||୧||

ପୂତିରଜ୍ଜୁରୁପଧ୍ମାନୀ ପୂତିଂ ସେନାଂ କୃଣୋତ୍ୱମୂମ୍ |
ଧୂମମଗ୍ନିଂ ପରାଦୃଶ୍ୟାଽମିତ୍ରା ହୃତ୍ସ୍ୱା ଦଧତାଂ ଭୟମ୍ ||୨||

ଅମୂନଶ୍ୱତ୍ଥ ନିଃ ଶୃଣୀହି ଖାଦାମୂନ୍-ଖଦିରାଜିରମ୍ |
ତାଜଦ୍-ଭଙ୍ଗ ଇବ ଭଜନ୍ତାଂ ହନ୍ତ୍ୱେନାନ୍ୱଧକୋ ବଧୈଃ ||୩||

ପରୁଷାନମୂନ୍ପରୁଷାହ୍ୱଃ କୃଣୋତୁ ହନ୍ତ୍ୱେନାନ୍ୱଧକୋ ବଧୈଃ |
କ୍ଷିପ୍ରଂ ଶର ଇବ ଭଜନ୍ତାଂ ବୃହଜ୍ଜାଲେନ ସଂଦିତାଃ ||୪||

ଅନ୍ତରିକ୍ଷଂ ଜାଲମାସୀଜ୍ଜାଲଦଣ୍ଡା ଦିଶୋ ମହୀଃ |
ତେନାଭିଧାଯ଼ ଦସ୍ୟୂନାଂ ଶକ୍ରଃ ସେନାମପାବପତ୍ ||୫||

ବୃହଦ୍ଧି ଜାଲଂ ବୃହତଃ ଶକ୍ରସ୍ୟ ବାଜିନୀବତଃ |
ତେନ ଶତ୍ରୂନଭି ସର୍ବାନ୍ନ୍ୟୁବ୍ଜ ଯ଼ଥା ନ ମୁଚ୍ୟାତୈ କତମଶ୍ଚନୈଷାମ୍ ||୬||

ବୃହତ୍ତେ ଜାଲଂ ବୃହତ ଇନ୍ଦ୍ର ଶୂର ସହସ୍ରାର୍ଘସ୍ୟ ଶତବୀର୍ଯ଼ସ୍ୟ |
ତେନ ଶତଂ ସହସ୍ରମଯ଼ୁତଂ ନ୍ୟର୍ବୁଦଂ ଜଘାନ ଶକ୍ରୋ ଦସ୍ୟୂନାମଭିଧାଯ଼ ସେନଯ଼ା ||୭||

ଅଯ଼ଂ ଲୋକୋ ଜାଲମାସୀଚ୍ଛକ୍ରସ୍ୟ ମହତୋ ମହାନ୍ |
ତେନାହମିନ୍ଦ୍ରଜାଲେନାମୂଂସ୍ତମସାଭି ଦଧାମି ସର୍ବାନ୍ ||୮||

ସେଦିରୁଗ୍ରା ବ୍ୟୃଦ୍ଧିରାର୍ତିଶ୍ଚାନପବାଚନା |
ଶ୍ରମସ୍ତନ୍ଦ୍ରୀଶ୍ଚ ମୋହଶ୍ଚ ତୈରମୂନଭି ଦଧାମି ସର୍ବାନ୍ ||୯||

ମୃତ୍ୟବେଽମୂନ୍ପ୍ର ଯ଼ଚ୍ଛାମି ମୃତ୍ୟୁପାଶୈରମୀ ସିତାଃ |
ମୃତ୍ୟୋର୍ଯ଼େ ଅଘଲା ଦୂତାସ୍ତେଭ୍ୟ ଏନାନ୍ପ୍ରତି ନଯ଼ାମି ବଦ୍ଧ୍ୱା ||୧୦||

ନଯ଼ତାମୂନ୍-ମୃତ୍ୟୁଦୂତା ଯ଼ମଦୂତା ଅପୋମ୍ଭତ |
ପରଃସହସ୍ରା ହନ୍ୟନ୍ତାଂ ତୃଣେଢ୍-ବେନାନ୍ମତ୍ୟଂ ଭବସ୍ୟ ||୧୧||

ସାଧ୍ୟା ଏକଂ ଜାଲଦଣ୍ଡମୁଦ୍ୟତ୍ୟ ଯ଼ନ୍ତ୍ୟୋଜସା |
ରୁଦ୍ରା ଏକଂ ବସବ ଏକମାଦିତ୍ୟୈରେକ ଉଦ୍ୟତଃ ||୧୨||

Not For Commercial Use

ବିଶ୍ୱେ ଦେବାଃ ଉପରିଷ୍ଟାଦୁବ୍ଜନ୍ତୋ ୟନ୍ତ୍ୱୋଜସା |
ମଧ୍ୟେନ ଘ୍ନନ୍ତୋ ୟନ୍ତୁ ସେନାମଙ୍ଗିରସୋ ମହୀମ୍ ||୧୩||

ବନସ୍ପତୀନ୍-ବାନସ୍ପତ୍ୟାନୋଷଧୀରୁତ ବୀରୁଧଃ |
ଦ୍ୱିପାଚ୍ଚତୁଷ୍ପାଦିଷ୍ଣାମି ୟଥା ସେନାମମୂଂ ହନନ୍ ||୧୪||

ଗନ୍ଧର୍ବାପ୍ସରସଃ ସର୍ପାନ୍ଦେବାନ୍ପୁଣ୍ୟଜନାନ୍ପିତୃନ୍ |
ଦୃଷ୍ଟାନଦୃଷ୍ଟାନିଷ୍ଣାମି ୟଥା ସେନାମମୂଂ ହନନ୍ ||୧୫||

ଇମ ଉପ୍ତା ମୃତ୍ୟୁପାଶା ୟାନାକ୍ରମ୍ୟ ନ ମୁଚ୍ୟସେ |
ଅମୁଷ୍ୟା ହନ୍ତୁ ସେନାୟା ଇଦଂ କୂଟଂ ସହସ୍ରଶଃ ||୧୬||

ଘର୍ମଃ ସମିଦ୍ଧୋ ଅଗ୍ନିନାୟଂ ହୋମଃ ସହସ୍ରହଃ |
ଭବଶ୍ଚ ପୃଶ୍ନିବାହୁଶ୍ଚ ଶର୍ବ ସେନାମମୂଂ ହତମ୍ ||୧୭||

ମୃତ୍ୟୋରାଷମା ପଦ୍ୟନ୍ତାଂ କ୍ଷୁଧଂ ସେଦିଂ ବଧଂ ଭୟମ୍ |
ଇନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚାକ୍ଷୁଜାଲାଭ୍ୟାଂ ଶର୍ବ ସେନାମମୂଂ ହତମ୍ ||୧୮||

ପରାଜିତାଃ ପ୍ର ତ୍ରସତାମିତ୍ରା ନୁତ୍ତା ଧାବତ ବ୍ରହ୍ମଣା |
ବୃହସ୍ପତିପ୍ରନୁତ୍ତାନାଂ ମାମୀଷାଂ ମୋଚି କଶ୍ଚନ ||୧୯||

ଅବ ପଦ୍ୟନ୍ତାମେଷାମାୟୁଧାନି ମା ଶକନ୍ପ୍ରତିଧାମିଷୁମ୍ |
ଅଥୈଷାଂ ବହୁ ବିଭ୍ୟତାମିଷବଃ ଘ୍ନନ୍ତୁ ମର୍ମଣି ||୨୦||

ସଂ କ୍ରୋଶତାମେନାନ୍-ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ସମନ୍ତରିକ୍ଷଂ ସହ ଦେବତାଭିଃ |
ମା ଜ୍ଞାତାରଂ ମା ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ବିଦନ୍ତ ମିଥୋ ବିଘ୍ନାନା ଉପ ୟନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁମ୍ ||୨୧||

ଦିଶଶ୍ଚତସ୍ରୋଽଶ୍ୱତର୍ୟୋ ଦେବରଥସ୍ୟ ପୁରୋଡାଶାଃ ଶଫା ଅନ୍ତରିକ୍ଷମୁଦ୍ଧିଃ |
ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ପକ୍ଷସୀ ଋତବୋଽଭୀଶବୋଽନ୍ତର୍ଦେଶାଃ କିଂକରା ବାକ୍ପରିରଥ୍ୟମ୍ ||୨୨||

ସଂବତ୍ସରୋ ରଥଃ ପରିବତ୍ସରୋ ରଥୋପସ୍ଥୋ ବିରାଡୀଷାଗ୍ନୀ ରଥମୁଖମ୍ |
ଇନ୍ଦ୍ରଃ ସବ୍ୟଷ୍ଠାଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରମାଃ ସାରଥିଃ ||୨୩||

ଇତୋ ଜୟେତୋ ବି ଜୟ ସଂ ଜୟ ଜୟ ସ୍ୱାହା |
ଇମେ ଜୟନ୍ତୁ ପରାମୀ ଜୟନ୍ତାଂ ସ୍ୱାହୈଭ୍ୟୋ ଦୁରାହାମୀଭ୍ୟଃ |
ନୀଲଲୋହିତେନାମୂନଭ୍ୟବତନୋମି ||୨୪||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୮|୯) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୬-୭, ୧୦, ୧୩, ୧୫-୨୧, ୨୪), ପଙ୍କ୍ତି (୨), ପ୍ରସ୍ତାରପଙ୍କ୍ତି (୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪-୫, ୨୩, ୨୫-୨୬), ଜଗତୀ (୮, ୧୧-୧୨, ୨୨), ଭୁରିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୯), ଚତୁଷ୍ପଦା ଅତିଜଗତୀ (୧୪) **|** ଦେବତା - କଶ୍ୟପଃ, ସର୍ବ ଋଷୟଃ, ଛନ୍ଦାସି (୧-୨୬)

==

କୁତସ୍ତୌ ଜାତୌ କତମଃ ସୋ ଅର୍ଧଃ କସ୍ମାଲ୍ଲୋକାତ୍କତମସ୍ୟାଃ ପୃଥିବ୍ୟାଃ |
ବତ୍ସୌ ବିରାଜଃ ସଲିଲାଦୁଦୈତାଂ ତୌ ତ୍ୱା ପୃଚ୍ଛାମି କତରେଣ ଦୁଗ୍ଧା ||୧||

ଯୋ ଅକ୍ରନ୍ଦୟତ୍ସଲିଲଂ ମହିତ୍ୱା ଯୋନିଂ କୃତ୍ୱା ତ୍ରିଭୁଜଂ ଶୟାନଃ |
ବତ୍ସଃ କାମଦୁଘୋ ବିରାଜଃ ସ ଗୁହା ଚକ୍ରେ ତନ୍ୱଃ ପରାଚୈଃ ||୨||

ଯାନି ତ୍ରୀଣି ବୃହନ୍ତି ଯେଷାଂ ଚତୁର୍ଥଂ ବିୟୁନକ୍ତି ବାଚମ୍ |
ବ୍ରହ୍ମୈନଦ୍ୱିଦ୍ୟାତ୍ତପସା ବିପଶ୍ଚିଦ୍ୟସ୍ମିନ୍ନେକଂ ଯୁଜ୍ୟତେ ଯସ୍ମିନ୍ନେକମ୍ ||୩||

ବୃହତଃ ପରି ସାମାନି ଷଷ୍ଠାତ୍ପଞ୍ଚାଧି ନିର୍ମିତା |
ବୃହଦ୍-ବୃହତ୍ୟା ନିର୍ମିତଂ କୁତୋଽଧି ବୃହତୀ ମିତା ||୪||

ବୃହତୀ ପରି ମାତ୍ରାୟା ମାତୁର୍ମାତ୍ରାଧି ନିର୍ମିତା |
ମାୟା ହ ଜଜ୍ଞେ ମାୟାୟା ମାୟାୟା ମାତଲୀ ପରି ||୫||

Not For Commercial Use

ବୈଶ୍ୱାନରସ୍ୟ ପ୍ରତିମୋପରି ଦ୍ୟୌର୍ୟାବଦ୍ରୋଦସୀ ବିବବାଧେ ଅଗ୍ନିଃ |
ତତଃ ଷଷ୍ଠାଦାମୁତୋ ଯନ୍ତି ସ୍ତୋମା ଉଦିତୋ ଯନ୍ତ୍ୟଭି ଷଷ୍ଠମହ୍ନଃ ||୬||

ଷଟ୍ତ୍ୱା ପୃଚ୍ଛାମ ଋଷୟଃ କଶ୍ୟପେମେ ତ୍ୱଂ ହି ଯୁକ୍ତଂ ଯୁଯୁକ୍ଷେ ଯୋଗ୍ୟଂ ଚ |
ବିରାଜମାହୁର୍ବ୍ରହ୍ମଣଃ ପିତରଂ ତାଂ ନୋ ବି ଧେହି ଯତିଧା ସଖିଭ୍ୟଃ ||୭||

ଯାଂ ପ୍ରଚ୍ୟୁତାମନୁ ଯଜ୍ଞାଃ ପ୍ରଚ୍ୟବନ୍ତ ଉପତିଷ୍ଠନ୍ତ ଉପତିଷ୍ଠମାନାମ୍ |
ଯସ୍ୟା ବ୍ରତେ ପ୍ରସବେ ଯକ୍ଷମେଜତି ସା ବିରାଡୃଷୟଃ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ||୮||

ଅପ୍ରାଣୈତି ପ୍ରାଣେନ ପ୍ରାଣତୀନାଂ ବିରାଟ୍ ସ୍ୱରାଜମଭ୍ୟେତି ପଶ୍ଚାତ୍ |
ବିଶ୍ୱଂ ମୃଶନ୍ତୀମଭିରୂପାଂ ବିରାଜଂ ପଶ୍ୟନ୍ତି ତ୍ୱେ ନ ତ୍ୱେ ପଶ୍ୟନ୍ତ୍ୟେନାମ୍ ||୯||

କୋ ବିରାଜୋ ମିଥୁନତ୍ୱଂ ପ୍ର ବେଦ କ ଋତୂନ୍-କ ଉ କଲ୍ପମସ୍ୟାଃ |
କ୍ରମାନ୍-କୋ ଅସ୍ୟାଃ କତିଧା ବିଦୁଗ୍ଧାନ୍-କୋ ଅସ୍ୟା ଧାମ କତିଧା ବ୍ୟୁଷ୍ଟୀଃ ||୧୦||

ଇୟମେବ ସା ଯା ପ୍ରଥମା ବ୍ୟୌଚ୍ଛଦାସ୍ୱିତରାସୁ ଚରତି ପ୍ରବିଷ୍ଟା |
ମହାନ୍ତୋ ଅସ୍ୟାଂ ମହିମାନୋ ଅନ୍ତର୍ବଧୂର୍ଜିଗାୟ ନବଗଜ୍ଜନିତ୍ରୀ ||୧୧||

ଛନ୍ଦଃପକ୍ଷେ ଉଷସା ପେପିଶାନେ ସମାନଂ ଯୋନିମନୁ ସଂ ଚରେମେ |
ସୂର୍ୟପତ୍ନୀ ସଂ ଚରତଃ ପ୍ରଜାନତୀ କେତୁମତୀ ଅଜରେ ଭୂରିରେତସା ||୧୨||

ଋତସ୍ୟ ପନ୍ଥାମନୁ ତିସ୍ର ଆଗୁସ୍ତ୍ରୟୋ ଘର୍ମା ଅନୁ ରେତ ଆଗୁଃ |
ପ୍ରଜାମେକା ଜିନ୍ୱତ୍ୟୂର୍ଜମେକା ରାଷ୍ଟ୍ରମେକା ରକ୍ଷତି ଦେବୟୂନାମ୍ ||୧୩||

ଅଗ୍ନୀଷୋମାବଦଧୁର୍ୟା ତୁରୀୟାସୀଦ୍ୟଜ୍ଞସ୍ୟ ପକ୍ଷାବୃଷୟଃ କଲ୍ପୟନ୍ତଃ |
ଗାୟତ୍ରୀଂ ତ୍ରିଷ୍ଟୁଭଂ ଜଗତୀମନୁଷ୍ଟୁଭଂ ବୃହଦର୍କୀଂ ଯଜମାନାୟ ସ୍ୱରାଭରନ୍ତୀମ୍ ||୧୪||

ପଞ୍ଚ ବ୍ୟୁଷ୍ଟୀରନୁ ପଞ୍ଚ ଦୋହା ଗାଂ ପଞ୍ଚନାମ୍ନୀମୃତବୋଽନୁ ପଙ୍ଚ |
ପଞ୍ଚ ଦିଶଃ ପଞ୍ଚଦଶେନ କ୍ଳୃପ୍ତାସ୍ତା ଏକମୂର୍ଧ୍ନୀରଭି ଲୋକମେକମ୍ ||୧୫||

Not For Commercial Use

ଷଡ୍‌ଜାତା ଭୂତା ପ୍ରଥମଜାର୍ତସ୍ୟ ଷଡୁ ସାମାନି ଷଡହଂ ବହନ୍ତି ।
ଷଡ୍ୟୋଗଂ ସୀରମନୁ ସାମସାମ ଷଡାହୁର୍ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀଃ ଷଡୁର୍ବୀଃ ।।୧୬।।

ଷଡାହୁଃ ଶୀତାନ୍‌ଷଡୁ ମାସ ଉଷ୍ଣାନୃତୁଂ ନୋ ବ୍ରୂତ ଯତମୋଽତିରିକ୍ତଃ ।
ସପ୍ତ ସୁପର୍ଣ୍ଣାଃ କବୟୋ ନି ଷେଦୁଃ ସପ୍ତ ଛନ୍ଦାଂସ୍ୟନୁ ସପ୍ତ ଦୀକ୍ଷାଃ ।।୧୭।।

ସପ୍ତ ହୋମାଃ ସମିଧୋ ହ ସପ୍ତ ମଧୂନି ସପ୍ତର୍ତବୋ ହ ସପ୍ତ ।
ସପ୍ତାଜ୍ୟାନି ପରି ଭୂତମାୟନ୍ତାଃ ସପ୍ତଗୃଧ୍ରା ଇତି ଶୁଶ୍ରୁମା ବୟମ୍ ।।୧୮।।

ସପ୍ତ ଛନ୍ଦାଂସି ଚତୁରୁତ୍ତରାଣ୍ୟନ୍ୟୋ ଅନ୍ୟସ୍ମିନ୍ନଧ୍ୟାର୍ପିତାନି ।
କଥଂ ସ୍ତୋମାଃ ପ୍ରତି ତିଷ୍ଠନ୍ତି ତେଷୁ ତାନି ସ୍ତୋମେଷୁ କଥମାର୍ପିତାନି ।।୧୯।।

କଥଂ ଗାୟତ୍ରୀ ତ୍ରିବୃତଂ ବ୍ୟାପ କଥଂ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍‌ପଞ୍ଚଦଶେନ କଲ୍ପତେ ।
ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶେନ ଜଗତୀ କଥମନୁଷ୍ଟୁପ୍‌କଥମେକବିଂଶଃ ।।୨୦।।

ଅଷ୍ଟ ଜାତା ଭୂତା ପ୍ରଥମଜାର୍ତସ୍ୟାଷ୍ଟେନ୍ଦ୍ରର୍ତ୍ୱିଜୋ ଦୈବ୍ୟା ୟେ ।
ଅଷ୍ଟୟୋନିରଦିତିରଷ୍ଟପୁତ୍ରାଷ୍ଟମୀଂ ରାତ୍ରିମଭି ହବ୍ୟମେତି ।।୨୧।।

ଇତ୍ଥଂ ଶ୍ରେୟୋ ମନ୍ୟମାନେଦମାଗମଂ ଯୁଷ୍ମାକଂ ସଖ୍ୟେ ଅହମସ୍ମି ଶେବା ।
ସମାନଜନ୍ମା କ୍ରତୁରସ୍ତି ବଃ ଶିବଃ ସ ବଃ ସର୍ବାଃ ସଂ ଚରତି ପ୍ରଜାନନ୍ ।।୨୨।।

ଅଷ୍ଟେନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ଷଡ୍ୟମସ୍ୟ ଋଷୀଣାଂ ସପ୍ତ ସପ୍ତଧା ।
ଅପୋ ମନୁଷ୍ୟାନୋଷଧୀସ୍ତାଁ ଉ ପଞ୍ଚାନୁ ସେଚିରେ ।।୨୩।।

କେବଲୀନ୍ଦ୍ରାୟ ଦୁଦୁହେ ହି ଗୃଷ୍ଟିର୍ବଶଂ ପୀୟୂଷଂ ପ୍ରଥମଂ ଦୁହାନା ।
ଅଥାତର୍ପୟଚ୍ଚତୁରଶ୍ଚତୁର୍ଧା ଦେବାନ୍ମନୁଷ୍ୟାଁ ଅସୁରାନୁତ ଋଷୀନ୍ ।।୨୪।।

କୋ ନୁ ଗୌଃ କ ଏକଋଷିଃ କିମୁ ଧାମ କା ଆଶିଷଃ ।
ଯକ୍ଷଂ ପୃଥିବ୍ୟାମେକବୃଦେକର୍ତୁଃ କତମୋ ନୁ ସଃ ।।୨୫।।

Not For Commercial Use

ଏକୋ ଗୌରେକ ଏକଋଷିରେକଂ ଧାମୈକଧାଶିଷଃ |
ୟକ୍ଷଂ ପୃଥିବ୍ୟାମେକବୃଦେକର୍ତୁର୍ନାତି ରିଚ୍ୟତେ ||୨୬||

==

(୮|୧୦ - ପ୍ରଥମଃ ପର୍ୟ୍ୟାୟଃ) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଚାର୍ୟ୍ୟ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିପଦାର୍ଚୀ ପଙ୍କ୍ତି (୧), ୟାଜୁଷୀ ଜଗତୀ (୨, ୪, ୬, ୮, ୧୦, ୧୨), ସାମ୍ନୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩, ୯), ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୫), ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୭, ୧୩), ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୧୧) | ଦେବତା - ବିରାଟ୍ (୧-୧୩)

==

ବିରାଡ୍-ବା ଇଦମଗ୍ର ଆସୀତ୍ତସ୍ୟା ଜାତାୟାଃ ସର୍ବମବିଭେଦିୟମେବେଦଂ ଭବିଷ୍ୟତୀତି ||୧||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ଗାର୍ହପତ୍ୟେ ନ୍ୟକ୍ରାମତ୍ ||୨||

ଗୃହମେଧୀ ଗୃହପତିର୍ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୩||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସାହବନୀୟେ ନ୍ୟକ୍ରାମତ୍ ||୪||

ୟନ୍ତ୍ୟସ୍ୟ ଦେବା ଦେବହୂତିଂ ପ୍ରିୟୋ ଦେବାନାଂ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୫||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ନୌ ନ୍ୟକ୍ରାମତ୍ ||୬||

ୟଜ୍ଞର୍ତୋ ଦକ୍ଷିଣୀୟୋ ବାସତେୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୭||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ସଭାୟାଂ ନ୍ୟକ୍ରାମତ୍ ||୮||

ୟନ୍ତ୍ୟସ୍ୟ ସଭାଂ ସଭ୍ୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୯||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ସମିତୌ ନ୍ୟକ୍ରାମତ୍ ||୧୦||

ୟନ୍ତ୍ୟସ୍ୟ ସମିତିଂ ସାମିତ୍ୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୧୧||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସାମନ୍ତ୍ରଣେ ନ୍ୟକ୍ରାମତ୍ ||୧୨||

Not For Commercial Use

ଯନ୍ତ୍ୟସ୍ୟାମନ୍ତ୍ରଣମାମନ୍ତ୍ରଣୀୟୋ ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ||୧୩||

==

(୮|୧୦ - ଦ୍ୱିତୀୟଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଚାର୍ଯ୍ୟ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିପଦା ସାମ୍ନୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଉଷ୍ଣିକ୍ ଗର୍ଭା ଚତୁଷ୍ପଦା ଉପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ (୨), ଏକପଦା ଯାଜୁଷୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୩), ଏକପଦା ସାମ୍ନୀ ପଙ୍କ୍ତିଃ (୪), ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୫), ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୬), ସାମ୍ନୀ ପଙ୍କ୍ତିଃ (୭), ଆସୁରୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୮), ସାମ୍ନୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୯), ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୧୦) | ଦେବତା - ବିରାଟ୍ (୧-୧୦)

==

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସାନ୍ତରିକ୍ଷେ ଚତୁର୍ଧା ବିକ୍ରାନ୍ତାତିଷ୍ଠତ୍ ||୧||

ତାଂ ଦେବମନୁଷ୍ୟା ଅବ୍ରୁବନ୍ନିୟମେବ ତଦ୍ଵେଦ ଯଦୁଭୟ ଉପଜୀବେମେମାମୁପ ହ୍ୱୟାମହା ଇତି ||୨||

ତାମୁପାହ୍ୱୟନ୍ତ ||୩||

ଊର୍ଜ ଏହି ସ୍ୱଧ ଏହି ସୂନୃତ ଏହୀରାବତ୍ୟେହୀତି ||୪||

ତସ୍ୟା ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବତ୍ସ ଆସୀଦ୍ଗାୟତ୍ର୍ୟଭିଧାନ୍ୟଭ୍ରମୂଧଃ ||୫||

ବୃହଚ୍ଚ ରଥନ୍ତରଂ ଚ ଦ୍ୱୌ ସ୍ତନାବାସ୍ତାଂ ଯଜ୍ଞାୟଜ୍ଞିୟଂ ଚ ବାମଦେବ୍ୟଂ ଚ ଦ୍ୱୌ ||୬||

ଓଷଧୀରେବ ରଥନ୍ତରେଣ ଦେବା ଅଦୁହ୍ରନ୍ୱ୍ୟଚୋ ବୃହତ୍ ||୭||

ଅପୋ ବାମଦେବ୍ୟେନ ଯଜ୍ଞଂ ଯଜ୍ଞାୟଜ୍ଞିୟେନ ||୮||

ଓଷଧୀରେବାସ୍ମୈ ରଥନ୍ତରଂ ଦୁହେ ବ୍ୟଚୋ ବୃହତ୍ ||୯||

ଅପୋ ବାମଦେବ୍ୟଂ ଯଜ୍ଞଂ ଯଜ୍ଞାୟଜ୍ଞିୟଂ ଯ ବେଦ ||୧୦||

==

(୮|୧୦ - ତୃତୀୟଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଚାର୍ଯ୍ୟ | ଛନ୍ଦ - ଚତୁଷ୍ପଦା ବିରାଟ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଆର୍ଚୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨), ଚତୁଷ୍ପଦା ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ପଙ୍କ୍ତିଃ (୩, ୫, ୭), ଆର୍ଚୀ ବୃହତୀ (୪, ୬, ୮) | ଦେବତା - ବିରାଟ୍ (୧-୮)

==

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ବନସ୍ପତୀନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ବନସ୍ପତୟୋଽଘ୍ନତ ସା ସଂବତ୍ସରେ ସମଭବତ୍ ||୧||

ତସ୍ମାଦ୍ବନସ୍ପତୀନାଂ ସଂବତ୍ସରେ ବୃକ୍ଣମପି ରୋହତି ବୃଶ୍ଚତେଽସ୍ୟାପ୍ରିୟୋ ଭ୍ରାତୃବ୍ୟୋ ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୨||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ପିତୃନ୍ନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ପିତରୋଽଘ୍ନତ ସା ମାସି ସମଭବତ୍ ||୩||

ତସ୍ମାତ୍ପିତୃଭ୍ୟୋ ମାସ୍ୟୁପମାସ୍ୟଂ ଦଦତି ପ୍ର ପିତୃୟାଣଂ ପନ୍ଥାଂ ଜାନାତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୪||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ଦେବାନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ଦେବା ଅଘ୍ନତ ସାର୍ଧମାସେ ସମଭବତ୍ ||୫||

ତସ୍ମାଦ୍ଦେବେଭ୍ୟୋଽର୍ଧମାସେ ବଷଟ୍କୁର୍ବନ୍ତି ପ୍ର ଦେବୟାନଂ ପନ୍ଥାଂ ଜାନାତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୬||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ମନୁଷ୍ୟାନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ମନୁଷ୍ୟା ଅଘ୍ନତ ସା ସଦ୍ୟଃ ସମଭବତ୍ ||୭||

ତସ୍ମାନ୍ମନୁଷ୍ୟେଭ୍ୟ ଉଭୟଦ୍ୟୁରୁପ ହରନ୍ତ୍ୟୁପାସ୍ୟ ଗୃହେ ହରନ୍ତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୮||

==

(୮|୧୦ - ଚତୁର୍ଥଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଚାର୍ଯ୍ୟ | ଛନ୍ଦ - ଚତୁଷ୍ପଦା ସାମ୍ନୀ ଜଗତୀ (୧, ୫), ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୨, ୬, ୧୦), ସାମ୍ନୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୩, ୧୪), ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪, ୮), ଆସୁରୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୭), ଚତୁଷ୍ପଦା ଉଷ୍ଣିକ୍ (୯, ୧୩), ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧୧), ଆର୍ଚୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧୨, ୧୬), ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୧୫) | ଦେବତା - ବିରାଟ୍ (୧-୧୬)

==

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସାସୁରାନାଗଚ୍ଛତ୍ତାମସୁରା ଉପାହ୍ୱୟନ୍ତ ମାୟ ଏହୀତି ||୧||

ତସ୍ୟା ବିରୋଚନଃ ପ୍ରାହ୍ରାଦିର୍ବତ୍ସ ଆସୀଦୟସ୍ପାତ୍ରଂ ପାତ୍ରମ୍ ||୨||

ତାଂ ଦ୍ୱିମୂର୍ଧାର୍ତ୍ୱ୍ୟୋଽଧୋକ୍ତାଂ ମାୟାମେବାଧୋକ୍ ||୩||

ତାଂ ମାୟାମସୁରା ଉପ ଜୀବନ୍ତ୍ୟୁପଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୪||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ପିତୃନ୍ନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ପିତର ଉପାହ୍ୱୟନ୍ତ ସ୍ୱଧ ଏହୀତି ||୫||

ତସ୍ୟା ୟମୋ ରାଜା ବତ୍ସ ଆସୀଦ୍ରଜତପାତ୍ରଂ ପାତ୍ରମ୍ ||୬||

ତାମନ୍ତକୋ ମାର୍ତ୍ୟବୋଽଧୋକ୍ତାଂ ସ୍ୱଧାମେବାଧୋକ୍ ||୭||

ତାଂ ସ୍ୱଧାଂ ପିତର ଉପ ଜୀବନ୍ତ୍ୟୁପଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୮||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ମନୁଷ୍ୟାନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ମନୁଷ୍ୟା ଉପାହ୍ୱୟନ୍ତେରାବତ୍ୟେହୀତି ||୯||

ତସ୍ୟା ମନୁର୍ବୈବସ୍ୱତୋ ବତ୍ସ ଆସୀତ୍-ପୃଥିବୀ ପାତ୍ରମ୍ ||୧୦||

ତାଂ ପୃଥୀ ବୈନ୍ୟୋଽଧୋକ୍ତାଂ କୃଷିଂ ଚ ସସ୍ୟଂ ଚାଧୋକ୍ ||୧୧||

ତେ କୃଷିଂ ଚ ସସ୍ୟଂ ଚ ମନୁଷ୍ୟା ଉପ ଜୀବନ୍ତି
କୃଷ୍ଟରାଧିରୁପଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୧୨||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ସପ୍ତଋଷୀନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ସପ୍ତଋଷୟ ଉପାହ୍ୱୟନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୱତ୍ୟେହୀତି ||୧୩||

ତସ୍ୟାଃ ସୋମୋ ରାଜା ବତ୍ସ ଆସୀଚ୍ଛନ୍ଦଃ ପାତ୍ରମ୍ ||୧୪||

ତାଂ ବୃହସ୍ପତିରାଙ୍ଗିରସୋଽଧୋକ୍ତାଂ ବ୍ରହ୍ମ ଚ ତପଶ୍ଚାଧୋକ୍ ||୧୫||

ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ଚ ତପଶ୍ଚ ସପ୍ତଋଷୟ ଉପ ଜୀବନ୍ତି
ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସ୍ୟୁପଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୧୬||

Not For Commercial Use

==

(୮|୧୦ - ପଞ୍ଚମଃ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଚାର୍ଯ୍ୟ | ଛନ୍ଦ - ଚତୁଷ୍ପଦା ସାମ୍ନୀ ଜଗତୀ (୧, ୧୩), ସାମ୍ନୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୨-୩), ଆର୍ଚୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪, ୧୬), ଚତୁଷ୍ପଦା ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଜଗତୀ (୫), ସାମ୍ନୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୬), ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୭, ୧୧), ଆର୍ଚୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୮), ଚତୁଷ୍ପଦା ଉଷ୍ଣିକ୍ (୯), ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୧୦, ୧୪), ତ୍ରିପଦା ବ୍ରାହ୍ମୀ ଭୁରିକ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୧୨), ସାମ୍ନୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧୫) | ଦେବତା - ବିରାଟ୍ (୧-୧୬)

==

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ଦେବାନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ଦେବା ଉପାହ୍ୱୟନ୍ତୋର୍ଜ ଏହୀତି ||୧||

ତସ୍ୟା ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବତ୍ସ ଆସୀଚ୍ଚମସଃ ପାତ୍ରମ୍ ||୨||

ତାଂ ଦେବଃ ସବିତାଧୋକ୍ତାମୂର୍ଜାମେବାଧୋକ୍ ||୩||

ତାମୂର୍ଜାଂ ଦେବା ଉପ ଜୀବନ୍ତ୍ୟୁପଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୪||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ଗନ୍ଧର୍ବାପ୍ସରସ ଆଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ଗନ୍ଧର୍ବାପ୍ସରସ ଉପାହ୍ୱୟନ୍ତ ପୁଣ୍ୟଗନ୍ଧ ଏହୀତି ||୫||

ତସ୍ୟାଶ୍ଚିତ୍ରରଥଃ ସୌର୍ୟ୍ୟବର୍ଚସୋ ବତ୍ସ ଆସୀତ୍-ପୁଷ୍କରପର୍ଣ୍ଣଂ ପାତ୍ରମ୍ ||୬||

ତାଂ ବସୁରୁଚିଃ ସୌର୍ୟ୍ୟବର୍ଚସୋଽଧୋକ୍ତାଂ ପୁଣ୍ୟମେବ ଗନ୍ଧମଧୋକ୍ ||୭||

ତଂ ପୁଣ୍ୟଂ ଗନ୍ଧଂ ଗନ୍ଧର୍ବାପ୍ସରସ ଉପ ଜୀବନ୍ତି ପୁଣ୍ୟଗନ୍ଧିରୁପଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୮||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସେତରଜନାନାଗଚ୍ଛତ୍ତାମିତରଜନା ଉପାହ୍ୱୟନ୍ତ ତିରୋଧ ଏହୀତି ||୯||

ତସ୍ୟାଃ କୁବେରୋ ବୈଶ୍ରବଣୋ ବତ୍ସ ଆସୀଦାମପାତ୍ରଂ ପାତ୍ରମ୍ ||୧୦||

ତାଂ ରଜତନାଭିଃ କବେରକୋଽଧୋକ୍ତାଂ ତିରୋଧାମେବାଧୋକ୍ ||୧୧||

ତାଂ ତିରୋଧାମିତରଜନା ଉପ ଜୀବନ୍ତି ତିରୋ ଧତ୍ତେ
ସର୍ବଂ ପାପ୍ମାନମୁପଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୧୨||

ସୋଦକ୍ରାମତ୍ସା ସର୍ପାନାଗଚ୍ଛତ୍ତାଂ ସର୍ପା ଉପାହ୍ବୟନ୍ତ ବିଷବତ୍ୟେହୀତି ||୧୩||

ତସ୍ୟାସ୍ତକ୍ଷକୋ ବୈଶାଲେୟୋ ବତ୍ସ ଆସୀଦଲାବୁପାତ୍ରଂ ପାତ୍ରମ୍ ||୧୪||

ତାଂ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଐରାବତୋଽଧୋକ୍ତାଂ ବିଷମେବାଧୋକ୍ ||୧୫||

ତଦ୍ବିଷଂ ସର୍ପା ଉପ ଜୀବନ୍ତ୍ୟୁପଜୀବନୀୟୋ ଭବତି ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୧୬||

==

(୮|୧୦ - ଷଷ୍ଠଃ ପର୍ୟ୍ୟାୟଃ) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବାଚାର୍ୟ୍ୟ **|** ଛନ୍ଦ - ଦ୍ବିପଦା ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୧), ଦ୍ବିପଦା ସାମ୍ନୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨), ଦ୍ବିପଦା ପ୍ରାଜାପତ୍ୟା ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଦ୍ବିପଦା ଆର୍ଚୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୪) **|** ଦେବତା - ବିରାଟ୍ (୧-୪)

==

ତଦ୍ୟସ୍ମା ଏବଂ ବିଦୁଷେଽଲାବୁନାଭିଷିଞ୍ଚେତ୍-ପ୍ରତ୍ୟାହନ୍ୟାତ୍ ||୧||

ନ ଚ ପ୍ରତ୍ୟାହନ୍ୟାନ୍ମନସା ତ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟାହନ୍ମୀତି ପ୍ରତ୍ୟାହନ୍ୟାତ୍ ||୨||

ୟତ୍-ପ୍ରତ୍ୟାହନ୍ତି ବିଷମେବ ତତ୍-ପ୍ରତ୍ୟାହନ୍ତି ||୩||

ବିଷମେବାସ୍ୟାପ୍ରିୟଂ ଭ୍ରାତୃବ୍ୟମନୁବିଷିଚ୍ୟତେ ୟ ଏବଂ ବେଦ ||୪||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଇତି ଏକୋନବିଂଶଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

|| ଇତି ଅଷ୍ଟମଂ କାଣ୍ଡମ୍ ସମାପ୍ତମ୍ ||